

Hírlevél

BEKÖSZÖNTŐ

TANÉVZÁRÓ A DOBBANTÓBAN

Beszámoló a plenáris és a szekcióülésekről

DOBBANTÓ TÜKÖR

A Dobbantó valójában egy karrier program –

Beszélgetés Kovács Gáborral

A Dobbantó valójában az egyik leghatékonyabb
prevenció – Beszélgetés Szauer Csillával

Kecskemét egyik kincse lett a Dobbantó –

Beszélgetés Kovácsné Tóth Ibolyával

A Dobbantó sikerre van ítélve – Beszélgetés

Enyedi Lászlóval

Mit vár L. és édesanyja a Dobbantótól

II. évfolyam, 2. szám

Kiadja a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány
Dobbantó Projektiroda

Felelős kiadó: Kovács Gábor, a Kuratórium elnöke

Felelős szerkesztő: Bognár Mária

Olvasószerkesztő: Schüttler Tamás

Grafikai terv: Rubik Anna

Nyomda: Visit Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft.

A program a Munkaerő-piaci Alap képzési alaprész központi keretéből, az Oktatási és Kulturális Minisztérium és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet támogatásával valósul meg.

Elindult a Dobbantó második tanéve. Talán kicsit nyugodtabb feltételek között, mint az első, hiszen a pedagógus kollégák jelentős tapasztalatot szereztek mind a modulokról, mind pedig arról, hogy miként lehet a termekben, a mindennapi történetekben megvalósítani a Dobbantó pedagógia elveit. Van már gyakorlatuk abban is, hogy miként lehet a lazább, kötetlenebb légkörben is megőrizni a tanuláshoz szükséges komolyságot, rendet, s talán már az sem idegen számukra, hogy miként lehet egyénileg kezelni 12-15 sokszor igencsak megrázó élményekkel, kudarcokkal, sőt traumákkal terhes életet megélt fiatalot úgy, hogy az iskola végre nem további gyötrelmek, hanem önbizalmat adó sikerek forrása legyen.

Annyiban is más ez a tanévkezdés, hogy a 2009-es induláshoz képest mára már széles körben ismertté vált a Dobbantó program, az általános iskolák, a szakképző intézmények és nem utolsósorban a humán segítő és szolgáltató szervezetek (nevelési tanácsadók, gyermekjóléti szolgálatok, családsegítő központok) egyre több fiatalnak ajánlják a Dobbantó iskolákat. A dobbantós iskolák is eredményes tájékoztató munkát végeztek annak érdekében, hogy megismertessék ezt a felzárkóztatási lehetőséget vonzaskörzetük iskoláival, a program célcsoportját jelentő fiatalokkal és szüleikkel. De nemcsak ezért vált hatékonyabbá és bizonyos értelemben egyszerűbbé a diáktoborzás, hanem azért is, mert

BEKÖSZÖNTŐ

a program valós társadalmi szükségletet elégít ki. Különböző számítások szerint hét-nyolcezer hátrányos helyzetű fiatal felzárkóztatását kellene megoldani a Dobbantó programhoz hasonló programok segítségével.

A 2010/11-es Dobbantó tanévben minden bizonnyal folytatódik az a folyamat, amely a program filozófiáját, pedagógiai szemléletét, az alkalmazott módszereket lassan, szinte észrevétlenül átszivárogtatta egy-egy intézmény, azon belül egy-egy pedagóguscsoport tevékenységébe. Talán nem túlzás azt állítani, hogy ez a pedagógiai kultúra fejlesztését eredményező folyamat

- 2 szinte ugyanolyan fontos, mint a 10-15 fiatal személyiségének fejlesztése, élethelyzetének javítása, visszavezetésük az iskolarendszerbe vagy a munka világába. Ugyanis hosszú távon ez az intézményi fejlesztés, fejlődés teszi egyre alkalmasabbá a Dobbantó iskoláit a felzárkóztató pedagógia alkalmazására. Az első tanév sikeres erőfeszítései mellett – melynek köszönhetően a beiratkozott fiatalok nagy hányadát sikerült megtartani, és megnyerni a szakképzési tanulmányok folytatásának – a Dobbantó filozófia lassú terjedését tekinthetjük a másik fontos eredménynek.

A most induló tanév sikerének, a program intézményeken belüli kiteljesedésének biztosítása, a modulokba szervezett tananyagok véglegesítése, pedagógiai program-csomaggá fejlesztése mellett fontos feladatának érezzük azt is, hogy közösen keressük a Dobbantó további folytatásának lehetséges megoldási lehetőségeit. Úgy tűnik, hogy a Dobbantó iskoláinak vezetői és pedagógusai, valamint a fenntartók egyaránt partnerek ebben a közös gondolkodásban. Jól mutatta ezt a Tanévváró konferencia, ahol a szekciókban, még inkább a szünetek beszélgetéseiben gyakorta felbukkant a kérdés: Mi lesz 2011 június után? Hogyan lehet tovább folytatni a Dobbantót?

Hírlevelünk ezért is vállalkozott arra, hogy a konferenciáról olyan körképet próbáljon adni, amely az eredmények, a tapasztalatok értékelése mellett azokat a gondolatokat is felvillantja, amelyek a Dobbantó folytatására vonatkoznak. Ugyancsak ezzel a céllal készült interjú az FSZK Kuratóriumának elnökével és az FSZK szervezet ügyvezető igazgatójával. A program értékelését és a jövőkép megfogalmazását elősegítő közös gondolkodást szolgálja a Kovácsné Tóth Ibolyával, a kecskeméti Gáspár András Szakiskola fenntartójának képviselőjével készült beszélgetés.

Az első tanévről kirajzolódó kép alapján bízunk abban, hogy ez a most indult második is sok emlékezetes pillanatot hoz tanárnak, diáknak egyaránt. Miközben az is valószínű, hogy lesznek hullámvölgyek, feszültségek, hiszen zömében nem könnyű sorsok, személyiségek ülnek be a még mindig irigylésre méltóan szép és célszerű Dobbantó termekbe. A hírlevél közread egy esettanulmány jellegű interjú részletet, amelyben egy a nyár közepén még csak a Dobbantóba készülő fiúval és édesanyjával készült. Reméljük, hogy L – az interjúban szereplő fiú – és társai talán jövő júliusban épebb személyiséggel, sokkal több önbizalommal és boldogabban keresik helyüket a világban.

Bognár Mária

TANÉVZÁRÓ A DOBBANTÓBAN

- 4 2010 június 25-én a budapesti Radisson Béke Szállóban tartotta tanévzáró konferenciáját a Dobbantó program. A találkozó egésze sugallta a Dobbantó szellemiséget, elsősorban azt, hogy ez a program a diákokról, sokoldalú fejlesztésükről szól. Ez a konferencia több program elemében is tükröződött: a megnyitó előtt került sor a Dobbantó diákújság pályázatának értékelésére és a szerzők köszöntésére. A regisztráció időszaka alatt egy órában az iskolák készítette filmek, fotósorozatok folyamatos vetítése zajlott.

A plenáris előadások nagy hányada olyan tematikus blokkokat tartalmazott, amelyek a program részeseinek „arcait” kívánták felvillantani. A címek önmagukért beszélnek: Diákszemmel, Pedagógus szemmel,

Intézményegység-vezetői szemmel, A Dobbantóról a felhasználó, a munkaerőpiac szempontjából. A pedagógusok, szakértők konferencia programja alatt minden dobbantós iskolából néhány tanuló részvételével zajlott egy foglalkozássorozat, amelyen sokféle személyiségfejlesztő játékban, tréningyszerű programban vehetett részt a körülbelül 30 diák, s amelyek legérdekesebb részleteiből a „felnőtt” konferencia záróeseményeként nagy tetszést aratott bemutatót tartottak a diákok. A szekcióülések a program szinte minden részletét, eredményét, esetleges problémáit felölelték. A szekcióüléseken lezajlott beszélgetésekben számos ponton felszínre került a Dobbantó folytatása, a két tanév alatt összegyűlt sokféle tapasztalat hosszú távú hasznosításának lehetősége.

Az alábbiakban összefoglalót adunk a plenáris ülés előadásairól és a szekciókban zajló beszélgetésekről, vitákról.

A PLENÁRIS ELŐADÁSOK

Kovács Gábor a Fogyatékos Személyek esélyegyenlőségéért Közalapítvány Kuratóriumának elnöke megnyitó köszöntőjében az FSZK egyik legjelentősebb programjának minősítette a Dobbantót, amely fontos szerepet tölt be a társadalmi, azon belül a munkaerő-piaci integrációban. Kifejezte, hogy a Dobbantó jelentősége abban van, hogy olyan célcsoportokat juttathat be a szakképzésbe, amelyek e nélkül a segítség nélkül hosszú távon peremhelyzetben maradnak.

Brassói Sándor a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Közoktatás-fejlesztési főosztályvehető-helyettese kifejtette, hogy a Dobbantó a közoktatás és a szakképzés rendszerében hégazpótló szerepet tölt be. Rámutatott arra, hogy a korábbi Dobbantóhoz hasonló innovációs kísérletek nem igazán voltak eredményesek, elsősorban azért, mert ezekben nem kapott kellő szerepet az egyéni fejlesztés. A Dobbantó sikere több tényező együttesének meglétével magyarázható. Mindenek előtt olyan iskolák kapcsolódtak be a programba, ahol mind a szervezetben, mind a pedagógusokban megvannak azok a kompetenciák, amelyek egy ilyen nagy volumenű innovációhoz szükségesek.

A program vezetőinek sikerült egy olyan szakképzéshez, személyiségfejlesztéshez és nem utolsósorban tantervfejlesztéshez értő szakértői teamet összegyűjteni, akik képesek voltak ennek számos elemében új programnak a létrehozására. Fontos feltétel, hogy viszonylag gyorsan megindult a program résztvevőinek hálózatosodása. A kidolgozott, s gyakorlatban kipróbált modulok jelentős fejlesztési eredménynek tekinthetők, amelyek a szakképzés széles körében, különösen a felzárkóztatásban hasznosíthatóak. Fontos eredménye a programnak az akkreditáció alatt lévő Dobbantó kerettanterv, amelyet több szakértő figyelemre méltó fejlesztési eredménynek tekintett.

Brassói Sándor utalt arra, hogy a program jövője szempontjából fontos, hogy minél nagyobb nyilvánosságot kapjon a program, s a politikusok, döntéshozók minél jobban megismerjék eredményeit, hátránykompenzációban betöltött szerepét. Ez mind a jogi környezet, mind pedig a finanszírozási feltételek rendezéséhez nélkülözhetetlen. Utalt arra, hogy a program eredményeinek szélesebb körű hasznosulásához stabil állami finanszírozási háttér biztosítására van szükség.

Zárásgondolatként megfogalmazta, hogy a Dobbantó – a korábbi, a hátrányos helyzetű fiatalok segítségét célzó programokhoz hasonlóan – azt igazolja, hogy a tehetség minden gyerekekben ott van, de a hátrányos helyzetűek

6 esetében ennek felszínre hozása egyéni fejlesztés, folyamatos támogatás nélkül nem lehetséges.

Az ilyen jellegű tanári konferenciákon meglehetősen ritka programként Dobbantó a diák szemével címmel **Buzás Dávid** és **Török Alexandra** a Kecskemét Gáspár András Szakiskola Dobbantó programjának diákjai tartottak prezentációt arról, hogy miként élték meg ezt a tanévet, s fotókkal gazdagon illusztrált power pointok segítségével elmondták az év történéseit. A prezentáció tartalma önmagában is érdekes volt, mivel konkrét történéseken, vallomásokon keresztül tette kézzelfoghatóvá, amelyeket a Dobbantó pedagógia a szakma nyelvén, némileg elvont módon fejez ki. Az igazán érdekes az a magabiztos

fellépés, kommunikatív stílus, amely jellemezte a két diák előadását. Figyelemre méltó volt a prezentációnak az a záró diasora, amelyben a két fiatal felsorolta, hogy mit tanultak és miben fejlődtek ebben az egy évben. A konkrét tudásbeli, szakmai kompetenciák belső fejlődés mellett olyan új a mindennapi élethez kapcsolódó „tudások”, kompetenciák is megjelennek, mint a relaxálás, az önismeret, az interneten való tájékozódás, a másokkal való kommunikáció. A prezentáció minősége, hatósága meggyőzően bizonyította ezt.

Fejes István „A pedagógus szemével” címmel tartott prezentációja nemcsak figyelemre méltó volt, hanem egyszerűen megrázó élményt jelentett a konferencia közönsége

számára. A békéscsabai Esély Pedagógiai Központ tanára Krisztián, egy több szempontból is hátrányokkal küzdő diák, Dobbantóba történő bevonódásának történetén keresztül tette szintén kézzelfoghatóvá, hogy mit is jelent valójában ez a program. A művészien megkomponált fotókon jól érzékelhető az a változás, amely Krisztiánban végbement a Táltos udvar lovai között folytatott job shadowing folyamán. A program kezdetén Fejes tanár úr a következőket tudta Krisztiánról: „Absztrakt műveletek, szabályok felfogására képes, de alkalmazásuk sokszor találgatáson alapul. Elvont kijelentések logikai elemzésére nem képes, hipotéziseinek ellenőrzéséről nem is beszélve. Eddigi tanulói helyzetét korlátozások soraként élte meg. (Azok is voltak?) Amit tettünk: Értékhordozó közegbe helyeztük a gyereket. Megszüntettük a korlátozó attitűdöt. Megteremtettük a lehetőséget az önálló döntésre, s ha döntött már felelősséget vállalt önmagáért és másokért. Visszavittük abba a korba, ahol a fejlődésében megrekedt.” Fejes István következtetése: „A tantermi folyamatok szűkebb teret adnak a hasonló helyzetek megteremtésére, de ha törekszünk az »először tevékenykedni, utána fogalmat kialakítani« elvre, több sikerélményünk lehet.” Krisztián első képei szorongó, komor fiút láttatnak, s az utolsó képen felvillan egy halvány, talán reményteli mosoly az arcán.

- 8 **Nagy Mariann** a pécsi Budai Városkapu Iskola igazgatója előadásában bemutatta, hogy miért tartotta fontosnak, hogy az általa vezetett intézmény pályázzon. Elsősorban a módszertani megújulás, a szervezetfejlesztés, a tanulás és a más hasonló, fejlesztésre vállalkozó intézményekkel való kapcsolat, a másoktól való tanulás igénye motiválta. Bemutatta, hogy milyen előzményeket tudhatott magáénak az iskola a Dobbantó programba történő bekapcsolódás előtt. Ezek közül kiemelendő a projektoktatásban, a kooperatív tanulásszervezésben való jártasság, a felzárkóztató pedagógiában, az SNI-s oktatásban szerzett tapasztalatok és mindenek előtt a nyitott, elfogadó pedagógusok megléte. Ismertette a kezdeti tervezőmunka lépéseit, azt a folyamatot, amelyben felkészült a szervezet a Dobbantóra. Az igazgatónő az előadásban szólt a külső segítségnek: a programiroda, a mentor, az educoach, a regionális találkozók, s a dobantós iskolákkal folytatott konzultáció szerepéről. Végül a vezetési feladatok új elemeit vette számba, az egyik legfontosabb feladatként említette a pedagógusok megújulását, kezdeményezését támogató légkör megteremtését, a pedagógus újfajta tevékenységeinek folyamatos ösztönzését és a tevékenység eredményességének visszajelzését, megerősítését. Külön szólt az innováció eredményeire történő reflektálás, a tapasztalatok rögzítésének, szellemi produktumokban való közzétételének fontosságáról.

Dr. Szilágyi János a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara képzési igazgatója a felhasználó, a munkaerőpiac szempontjából mutatta be a Dobbantó program jelentőségét. Utalt arra, hogy a gazdaság visszaesése a munkahelyek hiánya mellett a képzetlenség is gátja az intenzív gazdasági növekedésnek. Az alacsonyan képzett munkaképes korú népességnek mindössze 20 százaléka dolgozik. Más megközelítésben: a ma aktív korú inaktív népességben több mint 600 ezer ember képzetlen. Társadalmi probléma, hogy jelenleg nincs igazán értéke, presztízse a konkrét fizikai termelőtevékenységnek. Ma mindössze félmillió szakmunkás végzettségű ember dolgozik a közvetlen termelőszférában. Az alacsonyan képzett rétegek kiszorultak a munkaerőpiacról, s a fiatal korosztályok tagjainak hiányos képzettségű csoportjai nem tudnak olyan szakképzettséget szerezni, amely alkalmassá teszi őket a munkaerő-piacra történő belépésre. A Dobbantó program széles körű működtetését Szilágyi János szerint önmagában indokolja az a tény, hogy a jelenleg 18-19 éves korú népességben 20 ezer fiatal képzettsége hiányos. Előadásában szólt a jelenlegi szakképzés, illetve általában az iskolarendszer egyik legnagyobb problémájáról: a tevékenység, a kéz használatának hiányáról. A mainál jóval több gyakorlati képzésre van szükség ahhoz, hogy a magyar szakmunkások versenyképessége növekedjen. Zárógondolatként Pestalozzit idézte, aki szerint a nevelésnek a cselekedtetéssel kell kezdődnie.

Bognár Mária az FSZK Dobbantó Projektirodájának vezetője előadásában összegezte a tanév számokban megragadható eredményeit és tapasztalatait. Elkészült 15 Dobbantó tanterem. Több 180 e-napló 92 szakmai tapasztalat-leírás és 4260 oldalnyi modul tananyag. Megszületett több segédanyag, így az egyéni fejlesztési terv készítéshez (EFT), a diáktámogatáshoz, a Job shadowinghoz, a munka világában történő eligazodáshoz, az SNI-s tanulókkal történő együttneveléshez készültek módszertani anyagok. Alakulóban van 15 pedagógus team, terjedőben van egy – az eddiektől számos vonásában eltérő – új gondolkodásmód a diákokról, a vezetés és a team együttműködéséről. Ami a legfontosabb, joggal ünnepelhető eredmény: a rendszerben 177 diák végzett, s úgy tűnik mindössze 3 fiatal „veszett el”.

Néhány a Dobbantóval kapcsolatos tapasztalatokra vonatkozó idézet:

SZÜLŐ: „A gyermekemnek, amire szüksége volt, meg is kapta.”

DIÁK: „Nagyon szeretek ide járni, mert segítenek, ha baj van, és ha nem értek valamit.”

PEDAGÓGUS: „A Dobbantóban az idén ÖRÖMTANÍTÁS zajlott.” „Folytassuk a Dobbantót, amíg csak lehet!”

- 10 VEZETŐ: „A Dobbantó teamet megmozgatta, átvettek egy tudatos, egyéni fejlesztésre összpontosító gondolkodás-módot.”

A projektvezető szerint nem szerénytelenség, ha a tanév végén kijelentjük: „Van mit ünnepelni.”

A SZEKCIÓÜLÉSEK

A szekcióülések a jó gyakorlatok ismertetése jegyében zajlottak két sorozatban, összesen 12 szekció munkájában való részvételre volt lehetősége a meghívottaknak. Ismertetőnkben a program mentén, a szekcióvezetők beszámolóira támaszkodva – a teljesség igénye nélkül – foglaljuk össze a legfontosabb történéseket, tanulságokat.

Diáktörténetek, esetek – sikerek és kudarcok – szekció

A szekcióban az Esély Kövessi Erzsébet Szakképző Iskola és az Éltes Mátyás Speciális Szakiskola esetbemutatót követően közösen gyűjtötték össze azokat, hogy mi jelentett a résztvevők számára sikert, illetve kudarcot a Dobbantó program során. A kudarcok között az alábbi főbb okok fogalmazódtak meg: az eseti szerződés rendszerének nehézségei, szülői háttér hiánya, a közösen alkotott szabályokat nem tartották be, rövid a program, folytatni

kellene (azaz egy év sok esetben kevés a felzárkózáshoz). A sikerek között mind a diákokkal, mind pedig a kollégákkal tapasztalt pozitívumokat emelték ki, így például: szeretet, kötődés alakult ki a diákokban a team tagjai iránt, jó team alakult ki, a gyerek értékeit felismerték a team tagjai, a gyerekek hitet, célt kaptak, a tanulók visszajelzéseit komolyan vették a tanárok, a gyerekek sikerélményei, a diákok és a tanárok motiváltsága, valóban kialakult az egymásra való odafigyelés, végül de nem utolsónak: a tanárok megértették a fejlesztő értékelés lényegét és ezt átvitték a mindennapi gyakorlatba.

A diákok egyéni fejlődésének támogatása szekció

Nagyon sok érdeklődő ült be erre a szekcióra, melynek fő célja az volt, hogy élményeket és ötleteket osszanak meg a kollégák saját gyakorlatukból, példát mutatva arra, hogy mit jelent a tanulók egyéni támogatása. Két kolléga – a Kiskunfélegyházi Középiskola, Szakiskola és Speciális Szakiskola valamint a Bercsényi Miklós Élelmiszeripari Szakképző Iskola – tanárai előzetes felkérés alapján történetükkel indították el a beszélgetést. Mélyen megható és nagyon elgondolkodtató volt mindkét kolléga esetében, hogy őszintén beszéltek a saját személyükben, hozzáállásukban bekövetkezett változásról. Első lépésként mindketten azt fogalmazták meg, hogy minden egyes diákot – a lehető legteljesebb mértékben – el kellett

fogadniuk és minden csak ezután következhetett. Az el-fogadó tanári hozzáálláson túl, a pedagógus személyes példaadásának jelentőségéről, azaz nemcsak a szavakban, hanem a viselkedés szintjén, tettekben is megmutatkozó Nevelő Emberről folyt a szekcióbeszélgetés. A kollegák közös végkövetkeztetése, hogy a bizalmi légkör megte-remtése után lehet csak valódi egyéni fejlesztésről beszél-ni, melyhez számos konkrét ötletet, kipróbált javaslatot adtak egymásnak a résztvevők a szekcióbeszélgetés során. Ezek közül néhány: fontos megismerni a diákok hobbját, mert remekül használható motivációként, sikerélmények-ben kell minél többször részesíteni őket, a sport kedvelt tevékenységük, mely révén szabályokat, normákat és mintákat is lehet indirekt módon közvetíteni feléjük, fontos, hogy személyes, de rövid távú célokat tűzzünk ki a diákok elé, az egyénnél bekövetkezett kis változásokat is nagyra kell értékelni, hisz a kezdetben külön ülő diák esetében hatalmas teljesítménynek tekinthető, ha már be is ül a körbe.

Több kolléga is hozzászólt, melyben a diákjaik meg-nyílásáról, a félelmeik leküzdéséről, a hasonló társakkal való barátságok, szerelmek szövődéséről, a társakból merített, erősödő önbizalomról számoltak be. Ezek a lát-szólag kis lépések, valójában azonban hatalmasak, mely mögött szerényen, de elképesztő mértékű pedagógusi befektetett munka húzódik meg.

Csoportmunka a Dobbantóban szekció

A szekció a munkaformában rejlő lehetőségekkel és az alkalmazás tapasztalataival foglalkozott.

A csoportmunka választott témája volt egy rövid film megtekintése egy dobbantós osztályban. Móricz Zsig-mond egy választott novelláját nézték meg a diákok, ahol az apa a sikertelenség okozta agresszióját gyerme-kén töltötte ki. Majd ennek súlyos következményeként meghalt a gyereke. Ennek a témának a feldolgozása volt a diákok feladata. Erről az óráról készült egy rövid film. A tanár célja volt: a vitakultúra fejlesztése a diákok között. Szerepek alapján voltak vádlók, védők, tanúk, bírók.

A szekció résztvevőiben sokféle gondolatot indított el a tanár diákokkal való munkája. A figyelem középpontjában az állt, milyen előnyei és hátrányai lehetnek, ha a tanár is részt vesz a szerepjátékban együtt a csoporttal.

Részen előre – az Esély Pedagógiai Központ, Általános iskola, Speciális Szakiskola tanárai által – megfogalmazott kérdések alapján indult el a szekcióbeszélgetés, amely aztán újabb kérdésekkel egészült ki. Ezek közül néhány különösen érdekes:

Tud-e szerepjáték közben metaszinten is jelen lenni a tanár? Ki tud-e lépni a szerepből és szabályozni

14 a folyamatot? Kell-e egyáltalán szerepjáték közben szabályozni a folyamatot. Mikor igen, és mikor nem? Milyen hozadékaik vannak, ha a tanár szereplőként van csak jelen, annak érdekében, hogy megismerhesse mire képesek a diákok? Feldolgozó foglalkozáson érdemes-e visszatérni a folyamat tanulságaira, vagy az azonnali visszajelzések a hatékonyak?

Összességében nagyon hasznos közös gondolkodásban volt részük a szekció résztvevőinek. A résztvevők rádob-bentek, hogy ők maguk is milyen sokféleképpen látnak egy helyzetet. Legalább olyan sokféleképpen, amilyen sokfélék a diákok. S mindegyik szempontnak és tudásnak helye van, szituációtól, egyéntől függően.

A reflektív pedagógus, az e-naplók tapasztalatai szekció

A beszélgetés az e-naplók írásának módjával, hasznosítások lehetőségeivel foglalkozott. Többen jelezték, hogy a tanárnak nem mindig van lehetősége közvetlenül az óra után rögzíteni tapasztalatait. Ennek ellenére voltak kollégák, akik rendszeresen nem sokkal a megtartott órák után leírták tapasztalataikat, javaslataikat. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy a kollégák döntő része számára nem egészen világos a reflektív gondolkodás fogalma, ennek ellenére alkalmazza ezt a saját tevékenységének

elemzését segítő munkaformát. Az e-naplók ismeretében látható, hogy milyen jelentősége van annak, amikor a pedagógus végiggondolja, hogy mi történt egy-egy órán, mit tudott megvalósítani eredetileg tervezett óratervéből, mi nem sikerült, s főleg milyen okok miatt. Az e-napló tehát egyértelműen tudja segíteni a tanítási folyamat egy részletének mélyebb elemzését, tehát korántsem csak a modulfejlesztőknek jelent segítséget, hanem a tanári munka javítását is szolgálja. Felmerült, hogy hasznos lenne az e-naplókban megnyilvánuló reflektív gondolkodás elemzése, s szükség lenne a tanárok reflektívitásának tudatos, képzés jellegű fejlesztésére.

Hálózatosodás, együttműködés a Dobbantóban szekció

A szekció munkája a két beszélgetésindító kolléga – Varga Lászlóné – Iregszemcse és nagy Marianna – Pécs Budai Városkapu iskola – közös történetével indult, arról, hogy hogyan kezdődött és meddig jutott az együttműködés az iregszemcsei és a pécsi intézmény között.

Ahogy elindult a program megvalósítása, a vezetők egyre több kérdéssel, problémával fordultak a közös coach-ukhoz. Sokszor nagyon hasonló kérdéseket tettek fel, és többször előfordult, hogy a coach nem igazán tudott rájuk válaszolni. A közös coach a kérdések nagy hányadában

nem érezte feladatának e kérdések megválaszolását. A legegyszerűbb megoldásnak az tűnt, ha a coach összehozza a két intézményvezetőt egy szakmai tapasztalatcserére. Elvileg mindketten örültek a megoldásnak, meg is történt a telefonszám és az e-mail csere, de sohasem volt elég idő arra, hogy érdemben elmélyüljenek a problémáik megbeszélésében. Nyilvánvaló volt, hogy szükség volna egy személyes találkozásra, de az időt csak nem sikerült egyeztetni. Talán a városi és a falun élő emberek eltérő életritmusa, talán a személyes kitartás, talán mindkettő okozta, hogy az iregszemcsei igazgatónak egyszer csak elege lett a többszöri sikertelen időpont-egyeztetésből, és egy alkalommal a coach-csal együtt ellátogatott a pécsi iskolába. A „kikényszerített” helyzetből egy tanulságos beszélgetés kerekedett, amely után már nemcsak a vezetők közötti „virtuális” kapcsolat vált „élőbbé”, hanem a team tagok között is elkezdődött egy szakmai tapasztalatcsere, sőt a közös problémák megoldásán túl közös programokat is tervezni kezdtek. A szakmai beszélgetések tartalma kibővült: már nemcsak a Dobbantó program megvalósításával kapcsolatban beszélgettek, hanem az iskolai élet egyéb területeiről is. Bizonyára a Dobbantó program tartalmi megvalósítása is hozzájárult ahhoz, hogy a két iskola diákjainak közös kirándulásokat szerveztek, sőt közös tantestületi kirándulást is szerveztek. Az együttműködést mindkét fél hasznosnak és eredményesnek tartja, és már a továbbfejlesztéssel

16 kapcsolatban is vannak elképzelések. Ezek között talán a legizgalmasabb a munkahelycseré. Ennek a lényege az, hogy a két intézmény eltérő adottságokkal rendelkezik, így a diákok munkahelyi tapasztalatszerzésével kapcsolatban a másik intézmény számára egyedi, érdekes, szakmailag jó minőségű és könnyen megszervezhető munkahelyi gyakorlatot tudnak kínálni. Fontos eleme a jövőről való gondolkodásnak, hogy az együttműködést nemcsak folytatni, hanem bővíteni is szeretnék. Méghozzá intézményen belül – más szakiskolai osztályok, évfolyamok bevonásával – és intézmények között is – más intézmények meghívásával.

A résztvevők hozzászólásaiból kiderült, hogy más intézmények között is vannak „alulról jövő kezdeményezésként” megvalósuló együttműködések. Ezek kialakulásához - a földrajzi közelségen túl - jó alkalmat biztosítanak a regionális találkozók, illetve a más programokhoz, hálózatokhoz kötődően meglévő vagy formálódó kapcsolatok, tapasztalatok. A jelenlévő iskolák képviselőinek hozzászólásaiból kiderült, hogy iskolák közötti együttműködések Budapest, Kecskemét és Miskolc „vonzáskörzetében” is kialakultak. A szabadkígyósi kolléga egy nagyon izgalmasnak ígérkező szakmai tervről számolt be: az egymáshoz közel lévő intézmények 2 hétre „kicserélik” 1-1 dobbantós kollégájukat, aki ez alatt az idő alatt egy másik intézményben „dobbantózik”. Ezek

a példák azt mutatják, hogy természetes igény van az iskolákban az egymástól való tanulásra, a megszerzett szakmai tudás folyamatos cseréjére.

Diáktoborzás és tanulói szerződések szekció

A szekciót a Tapolca-Diszel-i Szász Márton Általános Iskola Szakiskola és Speciális Szakiskola pedagógusának ismertetője indította, amely bemutatta, hogy a diáktoborzás folyamatát az intézmény milyen széleskörű partneri kapcsolatokra alapozva, a gyermekjóléti szolgálat, a pártfogói felügyelet és az önkormányzat bevonásával indította el. Emellett az intézmény saját honlapján hirdette az új osztály beindítását, illetve esetkonferenciák keretében hívták meg – több környékbeli településről – a védőnőket, a jegyzőket, önkormányzati képviselőket és más oktatási intézmények vezetőit.

Több fiatal személyesen is felkerestek, nyílt napra hívták meg őket az iskolába, ahol már látható volt az iskola átalakítás utáni állapota. 2009 júniusára összeállt az osztály névsora.

A 2010/2011. tanév vonatkozásában elmondták, hogy már ismertséget szerzett a Dobbantó program és kissé megváltozott a toborzás módja. Míg az első évben szinte kizárólag az iskolának kellett igen aktív szerepet

vállalnia, most több iskola közvetlenül megkereste őket, hogy egyeztessenek egyes diákok átvételéről. Továbbra is alkalmazzák a fiatalok felkeresését – különösen azokban az esetekben, amikor a diákok érdeklődnek, de beiratkozni mégsem mennek el. Ezen a ponton hangsúlyozták, hogy szükség van nyomon követésre. További ajánlott módszer a pályaválasztási kiállításokon való részvétel, így a környékbeli iskolákban is tudják népszerűsíteni a programot.

Kérdésként merült fel, hogy a tanulók személyes felkeresése mit jelent. Vizeli Beáta megerősítette, hogy valóban elmennek családlátogatásra, így akár olyan további potenciális Dobbantó diákokra is akadnak – például testvérek –, akiknek szintén szükségük lehet a második esély nyújtására.

A szekció második beszélgetésindítójára Müller Tamás Bulcsú, a Than Károly Ökoiskola tanára egy rövid ismertetőt állított össze, amely háromféle tanár-diák szerződést adott közre, illetve egy mentori szerződést.

A ráhangolódást követően elmondta, hogy nincs lehetőség a diákok eltávolítására és többnyire tanköteles diákok járnak az iskolájukba. Ebből adódóan a szerződés támasz és védőháló, illetőleg igazodási pont (nem lehet, hogy másként emlékeznek a szereplők) a tanárnak és

a diáknak egyaránt. Kulcskérdés volt, hogy mi a szerződés megszégésének következménye; ez nem más, mint a támogatás megvonása. Szó esett még a szerződésekben meghatározott határidőkről, melyről az előadó úgy vélekedett, hogy nem lehetnek 1 hetesek, mert a változáshoz hosszabb idő (1–2–3 hónap) szükséges. 17

A két felvezető előadást követően a szekció résztvevői hozzászóltak az elhangzottakhoz: lényegében mindenki rövid visszacsatolást adott a témákhoz.

Az Öveges szakiskola részéről jött a jelzés, hogy az ő tapasztalataik szerint nincs mód Budapesten családlátogatásra. Ők a toborzás eszközeként a környékbeli iskolákban „road show”-t tartottak.

A nyírbátori iskola pedagógusai elmondták, hogy náluk nehezen indult az osztály, év közben is gyarapodott a létszám (8-9 főről 14 főre duzzadt). Beszéltek továbbá arról, hogy az igazán hátrányos helyzetű fiatalokat nehéz megtalálni, mert többnyire nincsen telefonjuk, de olykor még lakhelyük sem. Azt tapasztalták, ha az önkormányzat segítségét kéri a toborzásban, akkor a családok bizalmatlanként válnak, mert az önkormányzat számukra a hivatalos testesíti meg és nem egy szolgáltató szervezetet. A felvételi tájékoztató kiadványokban is meghírdették a képzést, ez is egy jó formája a képzés népszerűsítésének.

- 18 A szerződés vonatkozásában azt az álláspontot képviselték, hogy az írásbeli szerződés helyett a szóbeli megállapodásnak van súlya a nyírbátori diákok esetében. A szerződést adminisztratív teherként élik meg, szerintük is a „betyárbeccsület” a döntő.

Pécsen eseti szerződést kötnek. Ez diákonként egy-egy helyzet kezelésére alkalmas és erősen differenciált.

Javaslat fogalmazódott meg arra nézve, hogy jó volna, ha az intézményesítés keretében foglalkoznának az országos toborzási modell lehetőségével. Ez leginkább olyan vonatkozásban merült fel, hogy érdemes volna kijelölni olyan megyei intézményeket, akik segítenek a toborzásban.

Természetismeret modulok tapasztalatai szekció

A vitát az Addetur Alapítványi Gimnázium és Szakképző Iskola, valamint az Öveges József Gyakorló Középiskola és Szakiskola tanárainak összefoglalója indította. A kolléganők a természetismeret és matematika modulok alkalmazásával kapcsolatos tapasztalataikat osztották meg a szekció résztvevőivel. Mindkét kolléganő kiemelte, hogy a diákok azokat a feladatokat, tevékenységeket végezték a legszívesebben, amelyek valamilyen életszerű tapasztalatból indultak ki, valamilyen gyakorlati probléma megoldását igényelték. Mivel a modulokban

bőségesen találhatók ilyen elemek, ezért ez egyrészt pozitív visszajelzésként értékelhető, másrészt arra sarkallhatja a modulszerzőket (és az esetlegesen később születő Dobbantó modulok szerzőit), hogy még több ilyen feladatot, tevékenységet építsenek be a modulokba. Szintén fontos tapasztalatként számoltak be a kolléganők arról, hogy az internet eszközszintű használatát nagyon gyorsan megtanulták a diákok, és szívesen foglalkoztak az ilyen feladatokkal, ami újabb fontos visszajelzést jelent a modulszerzők számára. Kritikai észrevételek elsősorban a természetismeret modulok tartalmával, főként pedig a pedagógustól elvárt háttértudás mértékével kapcsolatban hangoztak el. A pedagógusok több segítséget igényelnének a modulok feldolgozásához, és többen úgy érezték, hogy aránytalanul nagy részét képezik a moduloknak az elsősorban fizikához köthető feladatok, a biológiai jellegű tartalmak pedig nem kellő súllyal szerepelnek.

A szekció munkája más, nem a természetismereti modulok felhasználása, hanem a modulok alkalmazása, a pedagógiai munka tekintetében is hallatlanul érdekesnek bizonyult. Például mindkét kolléganő elmondta, hogy fontosnak tartották a Dobbantós diákok sajátosságainak kezdeti megismerését, amellyel a jelenlevő hallgatóság is egyetértett.

A szekció munkájának egyik központi vitatémája is pedagógiai természetű volt, felmerült ugyanis, hogy az egyik iskolában – szembesülve azzal, hogy tapasztalatuk szerint a modulok nem kellően készítene fel a szakiskolai követelmények teljesítésére –, elsősorban az alapkészségek, -képessegek begyakorlására használták a modulokat, illetve azok alapján saját modulokat készítettek. A résztvevő, a modulokat kipróbáló pedagógusok között kialakult vitában a Dobbantó program alapvető pedagógiai célkitűzéseit érintő kérdések merültek fel, amelyekre különböző válaszok születtek maguktól a pedagógusoktól is. A vita azonban nem tette minden résztvevő számára egyértelművé, hogy a modulok nem valaminek a begyakorlását, hanem a diákok kompetenciáinak megerősödését, sikerélményhez juttatását, „dobbantását” szolgálják, a jelenlevők e témáról hosszú vitát folytattak.

Végül egy fontos visszajelzés a résztvevők részéről: a modulokat kipróbáló pedagógusok közül többen azt állították, tetszett nekik a modulok felhasználásában rejlő tanári szabadság, és sok ötletet kaptak a modulok alkalmazásához és adaptálásához. Úgy tűnik tehát, hogy a modulok megalkotása során a szerzőket vezérlő elv (nem előírni, hanem ötleteket adni) elérte célját, és a pedagógusok kreatívan kezdték alkalmazni a modulokat. A vita arra utalt, hogy ez a szekció is hozzásegítette a Dobbantóban dolgozó pedagógusokat ahhoz, hogy

többet reflektáljanak, és tudatosabban gondolkodjanak pedagógiai tevékenységükről.

A társadalomismereti modulok tapasztalatai szekció

A szekció munkája Mayer József nyílt vitára, beszélgetésre ösztönző bevezető szavaival kezdődött, majd a résztvevőkkel egy-egy kolléga a Budai Városkapu Szakiskolából és az Öveges József Gyakorló Középiskola és Szakiskolából osztotta meg tapasztalatait a társadalomismeret modulokkal kapcsolatban. A saját gyakorlat tartalmaz, színes bemutatása után kibontakozó beszélgetésben sokféle pedagógiai kérdést, ötletet, tanácsot fogalmaztak meg a szekció résztvevői. Többen kiemelték, hogy ezek a modulok tág teret adnak a pedagógusok alkotó munkájához és a tanulókhöz, a konkrét körülményekhez való alkalmazkodáshoz. Úgy vélték, hogy élmény-gazdag, rugalmas tanulásszervezésre nyílt lehetőség a modulok felhasználásával.

A modulok fejlesztése során többször felmerült az a kérdés, hogy a tananyagot nem részletező, hanem inkább kereteket, ötleteket adó modulok vajon kellő mértékben támogatják-e a pedagógusok és a tanulók munkáját. Több szempontból megnyugtató tapasztalatokról számoltak be a résztvevők, ugyanis többen jelezték, hogy a nagy szabadságot biztosító modulokat olyan lehetőségként élték

meg, ami egyrészt ösztönöz új tartalmi és módszertani ötletek kipróbálására, másrészt segíti az eddigi gyakorlatukban meglévő, projektek, tevékenységek adaptálását, illesztését a Dobbantó szellemiségéhez, gyakorlatához. A fejlesztés során ugyancsak sokszor felvetődött, hogy vajon a nem történelem szakos pedagógusok miképpen tudják megvalósítani ezeket a modulokat. Az előadó pécsi kolléga mellett mások is megerősítették, hogy a modulok, illetve a modulokban javasolt szakirodalmak alapján megfelelő motiváció esetén eredményesen dolgozhatnak a nem szakos tanárok is.

A beszélgetésben a modulok továbbfejlesztése szempontjából számos fontos problémára hívták fel a figyelmet a kollégák, s egyben figyelemreméltó javaslatokat is megfogalmaztak. Ezek közül néhány:

- Bár a modulok előnyei között tartják számon a pedagógusok és a tanulók szabadságát a problémák, a témák feldolgozása során, de jelezték, hogy a személyre szabott pedagógiai gyakorlathoz, az egyéni fejlesztések támogatásához hasznos lenne, ha több és differenciált változatot is tartalmaznának a modulok.
- Segítené a pedagógusok és a tanulók munkáját, ha a heterogén összetételű csoportokat figyelembe véve, több, különböző szintű feladat lenne az egyes változatokban.

Javasolták, hogy a különböző Dobbantó osztályokban alkalmazott feladatokból készüljön feladatbank, amelyet mindenki felhasználhatna.

- Sokféle ötletes feladat van a modulokban, amelyeket más, például természetismeret, vagy életpályamodulokban is lehetne alkalmazni, főként különböző projektmunkákban. Ezeknek kidolgozását, megvalósítást érdemes lenne ösztönözni.
- Több segítség kellene a tanulók értékeléséhez az egyes tevékenységek kapcsán (például konkrét szempontok megadása, tanácsok a kompetenciakártyák használatához, az értékelés és a fejlődési tervek összekapcsolása).
- A tanulók számára több helyen problémát jelentett a szövegek feldolgozása. Hasznos lenne egyszerűbb szövegeket is kiválogatni, illetve több figyelmet szentelni mindegyik modul feldolgozása során a tanulók szövegértésének fejlesztésére. A naponkénti olvasás és rövid szövegalkotás eredményességét emelte ki egyik kolléga.
- A Dobbantó program indulásánál felmerült, hogy vannak a modulokban egyes tanulók szempontjából különösen kényes, érzékeny, fájó kérdéseket érintő feladatok (lásd például családfa készítése), amelyeket el kellene hagyni. Az egyéves tapasztalat alapján hangsúlyossá vált az

22 a megközelítés, hogy nem kell mellőzni ezeket a feladatokat, mert kellő tapintattal, empátiával kezelve sok segítséget jelentenek a tanulók megismerése, megértése, illetve önismerete szempontjából.

- Különbőféle javaslatok hangzottak el, hogy miképpen lehet a társadalomismereti modulok időbeosztását a teljes programban gazdaságosan elhelyezni. Fő szempont a rugalmasság, amelyet azonban többek jelzése szerint nem mindig lehet a teljes iskolai rendben és a pedagógusok elfoglaltságában érvényesíteni.

A beszélgetés záró gondolataként fogalmazódott meg, hogy a jelzett nehézségek ellenére a társadalomismereti modulok is fontos szerepet játszottak a Dobbantó osztályok eredményességében, többek között abban, hogy a tanulók többsége nem morzsolódott le, iskolába járt.

Munka-tapasztalatok a Dobbantóban szekció

A Munka-tapasztalatok a Dobbantóban tematikus szekció nagy érdeklődést váltott ki a tanévzáró rendezvényen, hiszen mintegy negyven fő részvételével zajlott. Vitaindítóként a pécsi Budai Városkapu Iskola Speciális Szakiskolájának két pedagógusa, [Vertkovci Ágnes](#) és [Sándor Attila](#) számolt be arról, hogy miként sikerült náluk megvalósítani ezt a fontos elemet a Dobbantóban. Az

érdeklődők sok hasznos tippel, kitűnő megoldással és az ezek megvalósulása nyomán elért sikerekkel ismerkedhettek meg.

A következő beszámolóban a tapolcai Szász Márton Általános Iskola, Szakiskola és Speciális Szakiskola gyakorlatával ismertette meg a résztvevőket [Mursa Andrásné](#). Tapolcán is kitartóan dolgoztak a dobbantós pedagógusok azon, hogy minél több munkahellyel, szakmával ismerkedjenek meg diákjaik, és minél gyakrabban valós környezetben.

A különböző intézményekből érkező hozzászólók szavai inkább az ezzel a tevékenységgel kapcsolatos nehézségekről szóltak, miközben elismerés övezte a jó gyakorlatokat bemutató pedagógusokat.

A szekció egy órája alatt kiderült, hogy nem könnyű a munkatapasztalat szerzés megszervezése és lebonyolítása, és több intézménynek van még mit tenni ezen a területen. Az erőfeszítések azonban bizonyítottan meghozzák az eredményt.

A művészeti tevékenység és hatása

A szekció bevezető referátumaiban az Addetur Alapítványi Gimnázium és Szakképző Iskola és a Szolnoki

Szolgáltatási Szakközép és Szakiskola pedagógusai mutatták be a Dobbantó program moduljaiban általuk hasznosított művészeti nevelési lehetőségeket. Egybehangzóan megállapították, hogy szinte mindegyik modul számos lehetőséget kínál arra, hogy a tanulók kiéljék különböző alkotási, ábrázolási törekvéseiket. Mind az előadók, mind a szekció résztvevői a Dobbantó filozófia, azon belül az egyénre szabott fejlődési tervek egyik fontos elemének tartották azt, hogy a fiatalok széles tevékenységrendszer részeként minél többféle alkotás, művészeti program részeseivé, aktív szereplőivé váljanak. Mind a szerepjátékok, mind a különböző tárgyalgatás nagyfokú kreativitást igényel, a modulok feladatai épp ezért sok olyan rejtett képességet hozhatnak felszínre, amelyek fontos önismereti, erősítő funkciót hordoznak.

A szekcióvitában szinte mindenki utalt arra, hogy a diákok többsége szívesen vesz részt a művészeti jellegű tevékenységekben, de akadnak olyanok is, akik nem mindig veszik komolyan ezeket a foglalkozásokat, nem érdeklődnek az ilyen jellegű feladatok iránt. A résztvevők egyik fontos megállapítása: a művészeti nevelés csak akkor töltheti be személyiségfejlesztő funkcióját, ha mellőz minden kényszert, ha nem kötelezően végrehajtandó feladatként, hanem sokféle lehetőségként jelenik meg a Dobbantó diákjai számára.

Szakképzés-fejlesztés hátrányos helyzetű térségekben szekció

A szekció vitaindítóját Dr. Szilágyi János, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara alelnöke, képzési igazgatója tartotta. A bevezetőben átfogó és elemző képet rajzolt a 2005-2013 közötti szakképzés-fejlesztési program eddigi eredményeiről, hangsúlyozva, hogy a jövőben a szakmai gyakorlati oktatás arányának növekednie kell az egyes képzéseken belül. A főként iskolavezetőkől és fenntartókból álló hallgatóság igen élénk vitát folytatott az előrehozott szakképzés szükségességéről. *(A legfrissebb minisztériumi összesítés szerint a 2010/2011-es tanévre országszerte mintegy 3000 tanuló jelentkezett 139 szakképző intézmény előrehozott szakképzésére, 86 szakmában. A szerk.)* Abban azonban minden jelenlévő egyetértett, hogy nem csak a Dobbantó osztályokban, hanem minden többségi, hagyományos szakképző osztályban is kívánatos lenne a 20 fő körüli maximális osztálylétszám. A gyakorlati képzés során alkalmazott arányosan alacsonyabb csoportlétszám pedig valódi egyéni fejlesztési lehetőséget nyújtana. Ez nem csak az SNI tanulók, hanem a hátrányos helyzetű, de különösen a roma tanulók oktatása esetében is valódi fejlesztési lehetőséget jelenthetne. A Dobbantóból továbblépő diákok sorsát szívükön viselő vezetők abban is egyetértettek, hogy a képzési időszakot követően a munkába állás folyamatában is támogatást kell nyújtani.

Erre alkalmas lehet a tanulószerveződések rendszerének 25 tervezett kiterjesztése.

A beszélgetés összefoglalásaként Szilágyi János hangsúlyozta, hogy a Szakiskolai Fejlesztési Program lezárulását követő időszakban még hatékonyabb, eredményesebb programokra van szükség. A Dobbantó mellett elkötelezett iskolavezetők legfőbb kérésükként tolmácsolták, hogy a programnak a közoktatási rendszerben való megszilárdítása és kiterjesztése során a finanszírozási és működtetési feltételek rendszere jogszabályban is kerüljön meghatározásra a hosszú távú működtetés érdekében.

Az integrált intézmények lehetőségei, a vezető szerepe a hátrányos helyzetű fiatalok képzésének fejlesztésében szekció

A vitaindítót **Borbély Pecze Tibor**, az Állami Foglalkoztatási és Szociális Hivatal pályaaorientációs programvezetője tartotta. Bevezetőjében a pályaaorientációt állította a középpontba. Véleménye szerint kívánatos lenne, ha pályaaorientációval minden iskolában már előbb találkozónának a tanulók, mielőtt kilépnék a rendszerből. A job- shadowing fontosságát hangsúlyozta, melyet már az általános iskolás korban lehetne alkalmazni a pályaaorientációban.

26 Utalt rá, hogy egy külön EU projekt (TÁMOP 2.2.2) foglalkozik az egész életutat támogató pályaorientációval, a felnőtt élet szerepeire való felkészítéssel. Ennek keretében az életpálya – tanácsadás három frontján kívánnak fejleszteni: a hálózatépítés, a szakemberek biztosítása és a tartalomra vonatkozó eszközök, képzések területein.

A legfőbb cél: hidat képezni az iskolarendszer és a munkaerőpiac között, hálózatba kapcsolni a különböző támogató szervezeteket: mint pl. Családsegítő Szolgálatot, a Pályaválasztási Intézetet, a Gyermekjóléti Szolgálatot és a Munkaügyi Központot.

A hozzászólások részben a hálózatosodás témaköréhez kapcsolódtak, jó gyakorlatként hallhattuk a különböző segítő intézményekkel, szervezetekkel való kapcsolat-tartást, mely a TISZK-ekben is működik. Problémaként jelezték a résztvevők, hogy a koordináció teljes embert követel, ehhez nincs erőforrásuk. Ennek az EU projektnek az esetében is kísért a veszély, hogy amint befejeződik a projekt, s vele együtt a támogatás, nem biztosított a fenntarthatóság, mivel forrás hiányában megrekednek az elindított folyamatok.

A pályaorientációra a jelenlévők véleménye szerint nagyon sok segédanyag készült a különböző projektek keretében

(SZFP, Dobbantó, világbanki fejlesztések, TÁMOP 3.1.1., stb.), de ezek kapcsolódását, egymásra épülését a felhasználásban nem lehet követni.

Többen üdvözltek azt, hogy a pályaorientációs projekt keretében a támogató, segítő szakemberek belépnek az iskolába, de ez nem lehet egyszeri aktus, igazi eredmény akkor várható ha a segítőik jelenlétének folyamatossága is biztosíthatóvá válna.

Továbbviendő ötletként a szekció résztvevői felvetették: hasznos lehetne közös konferencia szervezése a TISZK-ekkel – ahol bemutatható lenne a Dobbantó program, fontosnak tartanák az általános iskolai vezetők felkészítésében, hogy a mainál hangsúlyosabban jelenjenek meg az életpálya-építés szempontjából fontos feladatok. Többen fontosnak tartották, hogy már az általános iskolában meg kell kezdeni az életpálya-építést, tovább felmerült, hogy a hiányszakmákat választó tanulókat ösztöndíjjal kellene motiválni.

DOBBANTÓ TÜKÖR

A Dobbantó valójában egy karrier program

Beszélgetés Kovács Gáborral, a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány Kuratóriumának elnökével

Miként illik bele a Dobbantó a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány tevékenységébe, hiszen a közalapítvány neve egyértelműen a fogyatékos-ságra utal, a programban viszont hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatása folyik?

Az FSZK-ban évek hosszú sora alatt megteremtődött egy olyan szakmai módszertani tudás, amely lehetővé teszi, hogy a közalapítvány projektjei ne csak a szűkebben értelmezett fogyatékosok problémáit állítsák a középpontba, hanem tágabb szemlélettel a társadalmi, szociális hátrányokkal küzdő személyek segítése is beépül a tevékenységébe. Ez a tendencia más, az FSZK-hoz hasonló funkciójú szervezetekben is megnyilvánul. A munkaerőpiacon tevékenykedő, fogyatékos emberekkel foglalkozó nonprofit szolgáltatók is igyekeznek alkalmassá tenni magukat arra, hogy egyéb hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci integrációját segítsék. Ezek a szervezetek is törekszenek arra, hogy a fogyatékos emberek esetében alkalmazott módszereiket adaptálják a tartósan munkanélküliek, a kisteleplésen élő, a munkaerőpiac

centrumától távol levők segítésére. Ezek a módszerek jellegzetesen egyéni esetkezelésen alapulnak, nagyon érzékeny módon veszik figyelembe a segítendő emberek személyiségének egyedi sajátosságait, az adott egyén sajátos helyzetét. Hozzá kell tennem, hogy ezek elég drága, költséges módszerek. A Dobbantó kialakulhatott volna más szervezeti bázison, de nagyon szerencsésnek érzem, hogy az FSZK keretei között valósult meg.

Miért érzi szerencsésnek ezt a korábbi döntést?

Azért mert a közalapítványnak az egyik jogelődjében, a Fogyatékos Gyermekéért Közalapítványban hosszú múltra visszatekintő hagyománya van a sajátos nevelési igényű fiatalok oktatásának. Megjegyzem az is szerencsés, hogy ezt a jogelőd alapítványt integrálták a másik közalapítvánnyal, amely a fogyatékos felnőttek segítésére született. Így ugyanis az FSZK képes átfogni a sajátos problémákkal küzdő emberek egész életpályáját. Ebből következően olyan szakértelem és szemléleti megközelítés alakult ki, amely nem választja szét életkorok szerint a személyiséget, az egyén életpályáját, hanem egyben képes kezelni ezt. Nem válik szét a közoktatási és a munkaerő-piaci megközelítés. A Dobbantó kézzel foghatóan példázza ezt a komplex szemléletet.

A munkaerő-piaci szakember szemével milyennek látja a Dobbantó programot?

A Dobbantó program karrierprogramként is értelmezhető. Azoknak biztosít ugyanis erős támogatást a szakmai és egyéni életpályájukon, akik családi helyzetük, személyiségfejlődésük zavarai és esetleg beilleszkedési nehézségeik miatt nem képesek a főáramban megmaradni, az oktatási és a szakképzési rendszer hagyományosnak mondható lépcsőin előrehaladni, s ezért derékba törhet az életpályájuk, illetve megnehezül a munkaerő-piaci integrációjuk. A Dobbantó már a közoktatásban, a szakképzésben, egy viszonylag korai életszakaszban elkezdni ennek a problémának a megfelelő kezelését. Nagyon gyakran találkozunk azzal, hogy évek óta munkanélküli vagy rossz pályára került emberek munkaerő-piaci reintegrációja milyen nehéz és milyen drága az állam számára, s mennyi terhet ró a közvetlen környezetre, a családra. A Dobbantó azért jelentős, mert ezeket a költségeket, emberi nehézségeket jelentős mértékben meg lehetne előzni a program elterjesztésével. Azért modellértékű, mert az oktatás-szakképzés és a munkaerő-piaci integráció szervesen összeépül. A Dobbantó egyik fontos célja, hogy az oktatásból kisodródott fiatalok az ezt előidéző problémák kezelése során kerüljenek minél közelebb a munka világához. Ennek a szocializáció, a munka világa iránti attitűdök alakulása szempontjából van nagy jelentősége. A Dobbantó a ma működő módszerek,

eljárások költségeinél jóval olcsóbban és reményeink szerint eredményesebben tudja kezelni az oktatásba és a munka világába integrálódás problémáit. 29

Mekkora azoknak a fiataloknak az aránya a 15-25 éves korosztályon belül, akik nagy valószínűséggel nehezen, komolyabb zavarokkal képesek, illetve esetleg egyáltalán nem tudnak majd integrálódni a munkaerő-piacra?

Ha azokat is beszámítom, akik ugyan időszakosan dolgoznak, de két-háromhavonta munkahelyet, bizonyos értelemben pályát, foglalkozást váltogatnak, akkor ez akár elérheti az aktív ifjúsági korosztály 20-30 százalékát. Ezek a helyüket nem találó fiatalok válhatnak nagy számban tartósan munkanélkülivé, őket fenyegeti leginkább az, hogy életvitelszerűen nem dolgoznak, hogy hosszú időre kiszorulnak a munka világából. Ezt az arányt tudja eredményesen csökkenteni a Dobbantó program azzal, hogy a 14-15 éves korig elszenvedett iskolai kudarcokat, a súlyos szociális hátrányok sokféle hatását megpróbálja oldani, amennyire csak lehet semlegesíteni, s ezzel a képzésbe kerülést, az eredményes szakképzettség szerzést, s ami a legfontosabb: a munka világára való szocializációt elősegíteni.

Megdöbbszent ez a 20-30 százalékos arány!

Hangsúlyozom ez a veszélyeztetett rétegek aránya, szerencsére tartósan azért nem ekkora a már kisodródottak,

30 a munkaerőpiac számra tartósan elveszettek aránya. A veszélyeztetettek között nagyon sokan vannak olyanok, akik speciális szakiskolába járnak, akik hiányos tudással kerülnek be a szakképzésbe, akik már az általános iskolában kudarcok sorát szenvedték el. De ha a munkaerőpiacon sikertelen fiatalok életútját elemezzük, láthatjuk, hogy számos fiatal a középiskola elvégzése, a szakképzettség megszerzése után kerül ebbe a veszélyeztetett csoportba, mivel rádöbben, hogy valójában rossz pályát választott, s ez a kudarc újabb és újabb munkahelykeresésre készteti, ami a jelenlegi foglalkoztatási, munkaerő-piaci helyzetben sokszor nehézségekbe ütközik. Számos munkaerő-piaci képzés, reintegrációs program folyik, amelyben nagy számban vesznek részt a szóban forgó korosztály tagjai. Ha ezeknek a fiataloknak a számarányából következtetünk a lehetséges veszélyeztetettségük körre, reális az általam említett arány. S a kallódó fiatalok közül sajnos egyrészt nem mindenki jut hozzá ezekhez a programokhoz, továbbá akik bejutnak, azok esetében sem mindig sikerül az eredményes visszaintegrálás.

Ezeknek az adatoknak, tapasztalatoknak a fényében milyennek ítéli a Dobbantó terjedésének esélyeit?

Gondoljuk meg, a 2010 júniusában befejeződött első Dobbantós tanévben, 15 iskolában, intézményenként 12-15 tanuló tudtak fogadni az iskolák. A tanév során híre ment

ennek a képzési, személyiségfejlesztési lehetőségeket jelentő programnak, most nyilván sokkal nagyobb lesz a beiskolázás iránti igény. S ezek az igények még többnyire csak a többségi oktatásból érkeznek a Dobbantós intézmények felé. Legalább ekkora igény van a speciális szakiskolákból lemorzsolódó, s ezt követően talán még nagyobb arányban kallódó fiatalok sorsának, életének képzéssel, fejlesztéssel történő megoldása iránt. Tehát ha nem csak a többségi iskolákban jelentkező igények felől, hanem tágabb körben közelítjük a Dobbantó program iránti igényeket, akkor láthatjuk, hogy mennyire nagy szükség van ennek a programnak a széleskörű működtetésére.

Mennyire alkalmas, hatékony eszköz az eddigiekben változt ifjúsági munkaerő-piaci, foglalkoztatási problémák kezelésére a Dobbantó?

A program mérhető hatékonysága majd néhány év múlva derül ki. A Dobbantó moduljainak tartalmát, az alkalmazott módszereket – főleg az egyéni problémakezelést, fejlesztést és a munka világával való ismerkedés módszereit – figyelembe véve nagy valószínűséggel sikerre lehet számítani. Részt vettem a Dobbantó tanévzáró konferenciáján, s ott alkalmam volt látni, hogy az ott lévő néhány fiatal milyen jól szerepelt, például, hogy miként kommunikált, milyen magabiztos fellépéssel prezentált száz-kétszáz felnőtt előtt a saját egyéni fejlődéséről.

Számomra nagy élmény volt hallgatni őket, s látni, milyen biztonsággal kezelték a maguk készíttette power pointokat. Nagyon nagy hatást tett rám az, ahogy beszéltek a maguk fejlődéséről, arról, hogy miben változtak, milyennek látják magukat ma, miben kell még változniuk. Sok érettségizett vagy főiskolát végzett fiatal nem tudna így fellépni, ilyen prezentációt készíteni, ilyen összeszedetten fogalmazni. S ez akkor is igaz, ha ebben segítséget kaptak a tanáraiktól, mivel ezzel a segítséggel való élni tudás is fontos képesség. Az is jelzi a hatékonyságot, hogy iskolánként többnyire egy-egy tanuló veszett el, a fiatalok zöme megmaradt a Dobbantó osztályokban, szinte mindenki valahova továbblépett, többnyire a szakiskolákba, de többek közvetlenül a munka világába. Amint utaltam rá, az igazi hatékonyság, az igazi eredmény, majd akkor mutatkozik meg, ha évek multán látjuk, hogy milyen sikerrel vesznek részt a szakképzésben, mennyire eredményesen találják meg a helyüket a munka világában, mennyire lesz tudatos, sikeres az életvezetésük. A Dobbantóban folyó személyiségfejlesztés, a modulokban közvetített tananyag láthatóan olyan tudást közvetít, amely önmaguk korábbi lehetőségeihez képest nagyon megnöveli ennek a későbbi sikeres életútnak az esélyeit. Elég arra utalni, hogy egy mai magyar átlagos szakiskolából kikerült munkavállaló fiatal – végezzen bárhol, vendéglátóipari szakiskolában, valamely ipari szakmát oktató intézményben vagy más képzési területen – nem rendelkezik ezekkel a fontos

32 kompetenciákkal. Tehát bízom a Dobbantó program hosszú távú eredményességében.

Ön szerint mi a titka a Dobbantó már látható első eredményeinek?

Talán az alacsony osztálylétszám, s ebből következően a tanárokkal kialakult személyes viszony, az a pedagógiai helyzet, amely lehetővé teszi, hogy a fiatalok a kérdéseikkel, a problémáikkal odafordulhatnak ezekhez a tanárokhoz, akiknek azzal a néhány gyerekkel érdemben van lehetőségük foglalkozni. A másik, amit nagyon fontosnak érzek a siker szempontjából: az oldott légkör, az érdekes foglalkozások, a többnyire nem hagyományos tananyag. S nem utolsósorban a munka világával való olyan találkozás, amely azért módot ad arra, hogy kipróbálják magukat néhány szakmai területen. A későbbiek során talán ez majd hozzájárul ahhoz, hogy elkerüljék ezek a fiatalok azokat a kudarcokat, amelyek ma a szakképző intézményekben végző diákok esetében elég gyakoriak: nevezetesen, hogy a rossz pályaválasztási döntéseik következtében nem a tanult szakmájukban akarnak tartósan dolgozni, hogy nagy számban hagyják el a pályát, s ezt követően sokuk sodródik az életpályája során. Az is segít majd talán ezeknek a fiataloknak, hogy a Dobbantó javít a kommunikációs készségeiken. Ugyanis a munkaerőpiaci képzések során azt látom, hogy a pályaelhagyásban, a munkahelyek gyakori váltogatásában nagy szerepe van

annak, hogy a fiatalok nagy hányada nem tud kommunikálni, nem tudják elmondani a problémáikat, például azt, hogy egy adott napon miért nem tudtak dolgozni menni, hogy miért nem tudnak megoldani egy-egy munkafeladatot, mi a problémájuk a munkatársaikkal, a vezetőikkel. Úgy érzem, hogy ez a program számos olyan elemet, tartalmat hordoz, amelyre nem csak a hátrányos, rossz szociális helyzetben lévő, tanulási kudarcokkal rendelkező fiataloknak van szükségük, hanem valójában mindenkinek. Bízom abban, hogy a Dobbantó hálózattá fejlődésével a szakiskolák szélesebb körében terjednek majd azok a tartalmak, módszerek, amelyek hatékonyan segítik ezeknek a nagyon hátrányos helyzetű fiataloknak a fejlődését.

A Dobbantó valójában az egyik leghatékonyabb prevenció

Beszélgetés Szauer Csillával az FSZK ügyvezető igazgatójával

A Dobbantó program 2008 óta a Fogyatékos Személyek Esélyenlőségéért Közalapítvány keretein belül működik. Miért került egy hátránykompenzációt segíteni hivatott program a fogyatékos emberek esélyeinek növelésére szerveződött közalapítványhoz?

Több ok is közrejátszott ebben. Az FSZK hosszú múlt-ra tekint vissza az oktatásfejlesztés területén. Az egyik jogelődünk, a Fogyatékos Gyermekekért Közalapítvány megalakulása – 1998 – óta egyik alapvető céljának tekintette, hogy a fogyatékos gyerekeket oktató iskolák, az őket nevelő családok számára módszertani fejlesztési pályázatokat írjon ki. Az így szerzett tapasztalatok tették lehetővé, hogy egy olyan nagy, az oktatásban jelentős változásokat generáló programra vállalkozzunk, mint a Dobbantó. Az is szerepet játszott a program vállalásában, hogy a közalapítvány a fogyatékos fogalmát a fogyatékosok jogairól szóló ENSZ egyezmény alapján értelmezi. Ez tágabb értelmezési keret, mint a Magyarországon megszokott klasszikus fogyatékoság értelmezés.

34 Az ENSZ egyezmény a társadalmi, szociális hátrányokat is tekintetbe veszi, s a fogyatékos személyek segítésének körébe beleérti az ilyen jellegű hátrányok kezelését. A FSZK alapító okirata is ezt a széles fogyatékoság értelmezést tartalmazza, s valójában szinte minden projektünkben a klasszikus fogyatékoság kezelés mellett megjelenik az általános hátránykezelés célkitűzése is. Meggyőződésem, hogy például a korai fejlesztésben vagy a munkaerő-piaci programokban kifejlesztett módszertanok csekély változtatással alkalmasak más hátrányos csoportok problémáinak kezelésére is. A Dobbantó abban különleges, hogy a keretei között kidolgozott módszertani megoldások azonnal adaptálhatóak a különböző hátrányos helyzetű rétegek segítésében. A Dobbantóban kidolgozott munkahelyi gyakorlatokkal, a szakmák, foglalkozások megismertetésével vagy az életpálya-építéssel kapcsolatos modulok jól alkalmazhatók roma fiatalok szakképzését szolgáló programokban, fogyatékos fiatalok munkaerő-piaci esélyeit növelő projektekben, illetve számos más hátrányos réteg munka világára való szocializációját segítő programban. Amint utaltam rá az FSZK a programjaival szinte minden területen tágítja a fogyatékoság hagyományos értelmezési kereteit, a Dobbantó azért jelentős mert ez az első olyan projekt, amely átlépi ezt a határt, s minden bizonnyal ez visszahat majd a közalapítvány egész tevékenységére. A Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány alapvető

célja a fogyatékos emberek életének könnyebbé, élhetőbbé tétele, munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a különböző közszolgáltatásokhoz történő hozzáférésük lehetőségének bővítése. Ezek mind olyan feladatok, amelyekben a Dobbantó módszertani és konkrét tartalmi fejlesztései széles körben hasznosíthatók. A Dobbantó számos olyan pedagógiai elemet, szemléleti modellt, módszertani megoldást tartalmaz, amely korántsem csak a hátrányos helyzetű rétegek oktatásában, hanem a közoktatás egészében hasznosítható, sőt kívánatos lenne, hogy terjedjen. Ilyen elemek a személyre szabott fejlesztés, a differenciálás, az elfogadó szemlélet.

Sikeresen befejeződött a Dobbantó első tanéve. Mit tekint a program legfontosabb eredményeinek, értékeinek?

Az értékeknek, eredményeknek két rétegét látom: vannak az FSZK-n belül hasznosítható és természetesen jelentős számban vannak a kívülvilágban változást generáló értékek. A Dobbantóban számos olyan módszertan és oktatásfejlesztési tudás halmozódott fel, amelyet az FSZK projektjeiben, fejlesztési műhelymunkáiban lehet hasznosítani. Elsősorban arra a munkafolyamatra, innovációs hasznosítási pályára gondolok, amely az elkészült fejlesztési eredményt, például a sok Dobbantós modult, átviszi a gyakorlatba. Az az izgalmas ebben, hogy miként válik a fejlesztési eredmény a gyakorlatban, a valóságban igazi változásokká. Miként kezdenek el másként tanítani,

gondolkodni az iskolákban a fejlesztés nyomán a pedagógusok. Ez a probléma számos FSZK-ban működő projekt változásgeneráló funkciójának erősítése szempontjából érdekes, s ebben a Dobbantó úgy érzem előrelépést jelent. Az FSZK-nak ugyanis korántsem csak a fejlesztésre rendelkezésre álló források allokálása, elosztása a feladata, hanem egy olyan fejlesztő műhelymunka is, amely révén olyan új módszerek, eljárások, szervezeti modellek születnek, amelyek valódi változásokat indukálnak a hátránykompenzálás, a fogyatékos ügy különböző területein. Sokat tanulhatunk a Dobbantóból ezen a téren. Például, ha a jelnyelvi tolmácsközpontjainkat kommunikációs központokká akarjuk fejleszteni, akkor a Dobbantónak ez a változásmenedzsment tudása – nem szakmai tartalmában, hanem módszertani értelemben – kiválóan hasznosítható. Ugyanígy modellértékű az, ahogyan a program vezetője mind a hazai terepen, mind pedig a nemzetközi kapcsolatokban képviseli a Dobbantó szellemiségét, filozófiáját.

Mi a titka annak, hogy a Dobbantó programban keletkezett tudás valóban hatékonyan átmegy az iskolák, a pedagógusok mindennapi gyakorlatába?

Ennek több fontos tényezője van. A program irányítója és a körülötte lévő szakértői csoport egyrészt előzetesen jól ismerte, másrészt jól felmérte, körülhatárolta azt a problémát, amit a Dobbantó programmal meg akartak

oldani. Ez a program az indulásától fogva nem írásztal mellett kitalált fejlesztés, hanem kutatások eredményeire, tényeire alapozódott. Jól hasznosította az iskolai hátránykompenzáció terén meglévő hazai és nemzetközi tapasztalatokat. Valóban épített a már meglévő fejlesztések konkrét módszertani elemeire, azaz nem mindent kezdett előről. Ezzel számos csapdát, fejlesztési kudarcot el tudott kerülni. Például sok elemében épített az előző Szakiskolai Fejlesztési Program eredményeire. A meglévő jó gyakorlatokat beemelte a Dobbantó gondolatvilágába. A program egész folyamatába bevonódtak mindazok a szereplők, akiknek feladatuk van a megcélzott változtatás eredményes végrehajtásában. A független szakértőktől, a pedagógusképzés, a neveléstudományi kutatás képviselőin, a fenntartókon, az oktatás- és foglalkoztatás-politikusok képviselőin át a tananyagfejlesztőig és nem utolsósorban a gyakorló pedagógusok képviselőiig mindenki szerepet kapott a program fejlesztésében és a tudás gyakorlatba történő bevezetésében. Ez a sokféle tudás kezdettől fogva jelen volt és jól integrálódott a fejlesztési folyamatba, s a terepen való terjesztésében.

A Dobbantó sikerében fontos szerepe volt annak, hogy a programba belépő iskolák önként, pályázati úton léptek be a programba, tehát nem felülről rendelték el a változást. Ez jelentős motivációs forrást jelent mind a vezetők, mind a pedagógusok számára. A pedagógusokban igény volt

36 a változás, az új pedagógiai szemlélet megismerése, megtanulása, gyakorlása iránt. Ráadásul nem csak új tananyagokat kaptak a pedagógusok, hanem folyamatos mentorálást, a vezetők pedig – az oktatás világában még eléggé szokatlan módon – coachingot, azaz vezetésfejlesztési támogatást. Tehát az iskolák komplex segítséget kaptak a fejlesztési eredmények kipróbálásához, gyakorlatba való átültetéséhez.

Bizonyára Ön is érzékelte, hogy a 15 iskola meglehetősen eltérő szervezeti kultúrával, a hátránykezelés terén eltérő tapasztalatokkal, s főleg nagyon eltérő innovációs potenciállal rendelkezett. Mennyiben befolyásolja ez a projekt sikerességét?

A Dobbantó jellegzetesen pilot projekt, amelyben arra is választ keresünk, hogy milyen eredményességgel fejleszthetők az egyes intézmények, milyen hatékonysággal működik a program az eltérő feltételek között, az eltérő szervezeti kultúra tehát kifejezett előnyt jelent e szempontból. Ahogy már utaltam rá az FSZK-nak sajátja, hogy szakmai műhelyként, egy kis fejlesztő „boszorkánykonyhaként” működik. Ebből következik, hogy szinte minden projektünk esetében nem működtetni akarjuk a folyamatot, hanem generálni, előmozdítani akarunk az adott terepen különböző fejlesztéseket, innovációkat. Természetes, hogy egy-egy projekten belül a pályázó intézmények fejlettsége, hatékonysága eltérő,

s ezért eltérő szintű innovációk mennek végbe egy-egy projekten belül. Az FSZK céljait tehát jól szolgálta, hogy olyan szakembergárdája van, amelyik alkalmas az ilyen jelegű pilot projektek folytatására, módszertani fejlesztések kidolgozására és kipróbálására. Ebben a szakmai műhelybe jól beleilleszkedik a Dobbantó, s kifejezetten érdekes kihívás egy ilyen új pedagógiai módszer-együttes kipróbálása, az új modulok fejlesztése. Persze nem könnyű a pilot projektszerű működés és a pályázati elvárásoknak, bizonyos indikátoroknak való megfeleltetési kényszer összehangolása. A kérdésben utalt arra, hogy a pilot jellegből adódóan eltérő szinten valósulnak meg a projekt célkitűzései. Ez egy pilot esetben természetes. Ugyanakkor a közalapítvány közpénzekből finanszírozza a pályázókat, az ott folyó fejlesztést, ami együtt jár azzal, hogy bizonyos követelményeket teljesíteni kell a pályázati pénzek fejében, bizonyos szint alatt nem fogadható el a pályázó teljesítménye. Ezért fontos például az a segítő hálózat, amiről már beszéltünk a Dobbantó kapcsán, ugyanis ez ad egyfajta biztosítékot a minőségre, a kiírásban szereplő kritériumok, indikátorok teljesülésére. Ugyanakkor bizonyos határokon belül épp az innováció valóságban történő működésének megismerése érdekében tolerálni kell a megvalósulásban jelentkező különbségeket. Például egész más a munka világával való ismerkedés feltétele egy kistéleplési szakképző intézmény esetében és egész más egy nagy ipari és szolgáltatási háttérrel rendelkező

nagyvárosi intézményben. Ez az eltérő feltételrendszer új tudást is hozhat a projekt vezetői, szakértők számára.

Mi lehet a Dobbantó jövőbeli sorsa, milyen esélyei vannak a projekt hosszú távú működtetésének?

Szét kell választani a projekt középtávú és hosszú távú sorsát. Miután mind a fejlesztésben résztvevők, mind a szakmapolitikai szereplők, mind az iskolák és a fenn tartók irányába nagyon jó a Dobbantó kommunikációja, ezért komoly esélyt látok arra, hogy rövid távon, tehát még további két három éven át nagyjából a jelenlegi keretek között folytatódjon a projekt. Már ebben a szakaszban lehetségesnek látom, hogy újabb iskolákat vonjon be a Dobbantó. Miután az FSZK nem egy működtetési jellegű szervezet, egy határig képes a projekt vitelére, de egy bizonyos határon túl, újabb 50-80 iskola bevonása esetén ezt már nem tudnánk vállalni. Szomorúan ugyan, de ebben az esetben át kell adnunk egy működtetési típusú szervezetnek a projektet. Ez a hosszú távú perspektíva. Lehetségesnek és szakmailag jelentős feladatnak érzem azt, hogy, amennyiben a Dobbantó hálózatnak kialakulnak a megyei vagy regionális decentrumai, úgy ezeket még az FSZK hozná létre, s azt is tudná vállalni, hogy ezeket a kis szervezeteket folyamatosan a közalapítvány, a Dobbantó szakértői látnák el a szükséges tudással. Ezeknek a decentrumoknak a képzésekben részt vett szakemberei aztán majd a továbbiakban működtethetik az egyre

bővülő Dobbantó hálózatot. Hosszú távon is esélyt látok arra, hogy ezeknek a regionális szervezeteknek a szakmai módszertani támogatása megmaradhat az FSZK keretei között. E mellett a pedagógiai, szakképzés módszertani támogatás mellett feladatunknak érezzük, hogy a hosszú távú működés stabilitása érdekében lobbizzunk a politikusoknál annak érdekében, hogy a Dobbantó valamilyen normatív finanszírozást kapjon, s a működést szabályozó törvényeket is úgy módosítsák, hogy a működés mai el-
lentmondásai feloldódjanak.

Mire jelenthet hosszú távon megoldást a Dobbantó program?

Azt régóta hangoztatja minden érdekelt, hogy az iskolarendszerből kisodródó fiatalok számára személyre szabott megoldásokra van szükség, de a Dobbantó program megszületéséig igazában nem alakult ki az az eszközrendszer, amely ezt lehetővé tette volna. Ha végignézzük a Dobbantóban lévő 15 és 25 év közötti fiatalokat, látható, hogy vannak közöttük nagyon rossz szociális helyzetben lévő, hiányosan iskolázottak, büntetés-végrehajtásból szabadultak, droghasználók. A Dobbantó a fiatalabb életkorban lévők nagy hányada számára prevenció, s azért éri meg az adófizető polgároknak, hogy erre költsenek az adójukból, mert a programban töltött egy év alatt lehetőséget kapnak arra, hogy megfelelő útra, pályára kerüljenek, amely visszavezet az iskolarendszerbe,

38 esetleg közvetlenül a munka világába. Tehát az itt elköltött viszonylag nem nagy összegű pénzből a későbbi jelentős társadalmi költségek – a segélyek, az alkohol és drogproblémák kezelése, a sodródás sokféle költsége – takaríthatók meg. Azon túl, hogy a Dobbantó kezeli az iskolai kudarcok okozta sokféle sérülést, hogy esetleg fejleszti a tanulási kompetenciákat, megtanít bizonyos életvezetésre, s arra, hogy miképpen lehet eligazodni az életben, a munka világában, a közszolgáltatások szövevényében. Egy olyan kör számára nyújtja mindezt, amelynek tagjai döntő hányadban a hátrányos szociális helyzetű, alacsonyan iskolázott családokból kerülnek ki. A társadalmi stabilitás, az esélyegyenlőség és mindenek előtt a méltányosság érdekében hosszú távon szükség van erre a prevencióra, amelyet később sokkal drágábban, s lényegesen alacsonyabb hatékonysággal lehet pótolni.

Kecskemét egyik kincse lett a Dobbantó

Beszélgetés Kovácsné Tóth Ibolyával Kecskemét Polgármesteri Hivatalának címzetes vezető főtanácsosával a Dobbantó céljairól és jövőjéről

Az önkormányzati iskolafenntartó szakember szemével hogyan látja a Dobbantó program első évét, különösen hogyan látja városának Kecskemétnek a Gáspár András Szakiskolában működő Dobbantó osztályát, amelynek teamje talán az egyik legaktívabb a Dobbantós iskolák között?

Valóban nagyon aktív volt ebben az első tanévben a Gáspár Dobbantó teamje, s úgy tűnik eredményes évet zártak. A tanárok jó munkája mellett ebben annak is szerepe van, hogy az iskola a kezdetektől bekapcsolódott a Szakiskolai Fejlesztési Program felzárkóztató, re-integrációs programjába. Fejszés Edit, Dobbantó iskolai vezetője az SZFP keretében 2003-tól megkezdte egy olyan team kialakítását, amely megtanulta a hátrányos helyzetű fiatalokkal történő foglalkozás módszereit, az ehhez kapcsolódó fejlesztés technikáit. Nagy szerepe van a sikerben annak is, hogy az a hátrányos helyzetűek felzárkóztatásának ügye mellett mélyen elköteleződött az iskola igazgatója Leviczky Cirill, aki már a felzárkóztató osztályban is tanított matematikát. Noha nem volt idegen

a Dobbantó pedagógia ebben az intézményben, először mégis feszültséget okozott az, hogy az ide járó tanulók – akiket már az SZFP idején, nem kis gúnnal sorbonne-istáknak hívtak – az iskola legjobban felszerelt tantermébe kerültek, külön lappal, jó oktatástechnológiával, konyhával, pihenő hellyel. Látszólag jelentéktelen, de az iskola szemléletváltozása szempontjából fontos, hogy az elmúlt évek felzárkóztató programjai és a Dobbantó hatása nyomán ezeknek az osztályoknak az iskolán belüli merev, már-már szegregációs elkülönülése megszűnőben van. A Dobbantó program moduljaiból történő tanítás, a tananyagok viszonylag szabad kezelése, egyéni fejlesztő programok összeállítása azért nem jelentett gondot a Gáspárban, mert ennek is jelentős hagyományai voltak. Mind a közismereti, mind a szakmai tárgyakban a tanárok, s tegyük hozzá a szakoktatók is, megtanulták az önálló tananyagfejlesztést, a tartalmak adaptálását a reintegrációba kerülő tanulók sajátos igényeihez. Az SZFP tehát egy nagy tanulási lehetőség volt a Gáspár és más Dobbantós iskolák számára, bár ahogy átnéztem a résztvevőket, az iskolák a nagyobb hányada az SZFP 2-es programba kapcsolódott be. Ráadásul a mi iskolánk akkor is folytatta a felzárkóztató osztályok működését, amikor megszűnt az SZFP támogatása.

Hogyan látja a Kecskeméti Műszaki Középiskola tanári kara, főleg a szakközépiskolai tanárok, mennyire fogadták

40 el, hogy ezek a programok más, a korábbtól nagyon eltérő tanulókat hoznak be az iskolába?

Van ugyan egy nagyon szűk köre a Dobbantónak az iskolában, de mind ebben a programban, mind a korábbi SZFP-ben természetessé kezdett válni az, hogy a szakiskola vezető tanárai, és meglehetősen sok szakoktató tanít, ismerkedik ezekkel a speciális programokkal, az ott alkalmazott módszerekkel. Különösen ez utóbbi pedagóguscsoport a szakoktatók megnyerése jelentett nagy értéket, mert ők is bekapcsolódtak tananyagok fejlesztésébe, s megtanulták azokat a módszereket, amelyek a felzárkóztató képzésben nélkülözhetetlenek. Ezek a szakoktatók ma már különösebb probléma nélkül tudnak közelíteni a Dobbantós diákokhoz, értik a más-fajta bánásmód fortélyait, másként szólnak hozzájuk, kommunikálnak velük.

Mindezek ellenére hozott-e újat a Gáspár Szakiskola a Dobbantó?

Természetesen hozott, mivel a Dobbantóba számos olyan gyerek kerül be, aki nem kerülhetett be a felzárkóztató osztályba,, ők az SNI Á-sok és B-sek. Számomra döbbenetes volt annak felismerése, hogy ezek közül a gyerekek közül jó néhányan már korábban is ott voltak a szakiskolában, csak éppen eltitkolták a rehabilitációról szóló papírjaikat, a tanulásukat akadályozó diagnosztizált problémáikat. A szülők ugyanis féltek attól, hogy

a szakvéleményben szereplő diagnózis miatt a gyerekek nem jutnak be. Csak amikor a 9. évfolyamon hat tárgyból megbuktak, akkor derült ki, hogy ezek a gyerekek nem a normál szakiskolába valók. Eddig őket valahogy átlökdösték legalább a kilencediken, komolyabb fejlesztés, a probléma valódi megoldása nélkül. A Dobbantó létezésével ezek a tanulók is megfelelő helyre, fejlesztő környezetbe kerültek. A speciális módszerek bevitelére nagyon sokat jelent, a speciális fejlesztés megelőzheti a sorozatos kudarcokat. Nagyon sok gyerek esetében eddig rejtve maradtak a személyiségfejlődési problémák, tanulási zavarok. Itt mód van ezek szakszerű kezelésére. A programban épp az a jó, hogy rugalmas átjárási lehetőséget biztosít mindenki számára. Ha egy gyerekről két hónap után kiderül, hogy nincsenek komoly tanulási nehézségei, akkor átléphet a normál szakiskolai képzésbe. Nem bélyegződnek meg a gyerekek. Azoknál, akiknél az általános iskolában kialakult problémák megoldatlanok maradtak, a Dobbantóban lehetőség van a kompetenciák megfelelő fejlesztésére, s ezzel valóban lehetőség nyílik valamilyen tanulási út megtalálására. A fejlesztésben gyógypedagógiai, fejlesztőpedagógiai módszereket is alkalmaznak. A Dobbantó egyik legfőbb értéke abban van, hogy a team tagjai mellett az iskolában sokkal szélesebb kör ismerkedhet meg ezekkel a speciális pedagógiai módszerekkel, tehát egy olyan új módszertani tudást hoz be az intézménybe, amely a szakiskola egészében

hasznosítható. Már csak azért is, mert, amint utaltam rá, számos esetben az ilyen módszereket igénylő problémák rejtve maradnak.

Úgy tudom, hogy, amikor felmerült, hogy a Kecskeméti Műszaki Szakiskola, pontosabban a Gáspár pályázik a Dobbantó programba, a város, a fenntartó önkormányzat nagyon erőteljesen támogatta ezt. Miért tartották szükségesnek, hogy a város közoktatási rendszerében helyet kapjon egy ilyen felzárkóztató, a tanulási, beilleszkedési problémák segítésére hivatott képzés?

A beiskolázási adatok azt mutatják, hogy a szakiskolákba bekerülő gyerekek között jelentős a gyenge tanulmányi eredményűek aránya. Sokukat csak azért engedi át nyolcadik évvégén az általános iskola, hogy megszabaduljon tőlük. Közel 10 százalékuk valamilyen tanulási kudarccal küzd. Ebben a tanulói csoportban sokan vannak olyanok, akik, ahogy már utaltam rá, eltitkolták azt, hogy a tanulási képességeket vizsgáló szakértői bizottság megállapította a tanulási problémák okát. Épp ezért a szakiskolában is szükség lenne a speciális fejlesztésekre. Sokan azért küzdenek kudarccal, mert az általános iskola nem kezelte megfelelően az alapvető kompetenciák fejlesztését, rendkívül hiányos tudással, gyenge olvasás- és írástudással, az elemi matematikai kompetenciák hiányával bocsátotta ki őket. Lehet, hogy ezek a gyerekek valahogy tudnak írni és olvasni, de ezt a tudást már nem tudják

érdemben használni. Ez a tudásuk ahhoz kevés, hogy a szakiskolai tananyagot elsajátítsák. Ez Kecskeméten és vonzáskörzetében évente átlagban 120 tanulót jelent. Ezeknek a fiataloknak, ahhoz, hogy tanulhassanak, szükségük lenne olyan jellegű fejlesztésre, amit a Dobbantóban valósítanak meg.

Képzelnék el, hogy Kecskemét messze gazdagabb lenne, messze több anyagi forrás állna rendelkezésre, mint ami ma a valóságban van. Milyen megoldást választana az évente 10 százalékot kitevő hátrányos helyzetű, tanulási és magatartási rendellenességekkel küzdő szakiskolás tanulóréteg problémáinak kezelésére?

Már ma is léteznek megoldások. Ennek a hozzávetőleg 120 tanulónak a fele a szakiskolákban új környezetbe kerülve kicsit összekapja magát. Az új tanárok más módszerekkel, kicsit több odafigyeléssel megpróbálják felzárkóztatni őket. Ugyanis sokszor csak az okozza a korábbi problémákat, hogy az általános iskola nagyon hamar lemond ezekről a nehezebben tanuló gyerekekről, és a hátsó padba küldi őket. Lehet, hogy nem is olyan nagy a gond például matematikából, de az adott gyerek valahol ötödik tájékán elmaradt, s azóta halmozódnak a tudáshiányai. Ha egy új tanár ezt érzékeli és megpróbál segíteni, lehetőség van a hiányok pótlására. A minden szakiskolában meglévő korrepetáló órákon egy jelentős hányada ezeknek a gyerekeknek a 9. évfolyam végére

42 felzárkóztatható, persze akkor, ha nem annyira súlyos a probléma, ha a kudarcok nem okoztak komolyabb fejlődési nehézségeket. Ez a jól szocializált, megfelelő szülői háttérrel rendelkező gyerekek esetében szokott jó eredménnyel járni. Az igazán komoly gondot az az évente megjelenő másik ötven-hatvan gyerek jelenti, akiknek az esetében nagyobb a gond, akik esetében nincs megfelelő támogató szülői háttér, ahol a normál szakiskolai körülmények között, a tanári odafigyelés és a külön korrepetálás nem vezet eredményre. Az ő számukra van szükség a felzárkóztató osztályokra vagy a Dobbantóra.

Megint csak ideális állapotokat feltételezve, hány Dobbantós helyre lenne szükség, figyelembe véve, hogy a Dobbantó osztály befogadóképessége a módszer lényegéből adódóan maximum 15 fő?

Figyelembe véve, hogy más kecskeméti szakiskolában is van felzárkóztató osztály, amelyek vállalják ezeknek a nehezen vagy csak speciális módszerek alkalmazásával felzárkóztatható fiataloknak a befogadását, továbbá azt, hogy ezek csak kevés tanulóval tudnak eredményesen foglalkozni, a városban három Dobbantó osztályra és négy szakiskolai felzárkóztató úgynevezett F osztályra lenne szükség. Azért ennyire, mert a város oktatási intézményei a vonzáskörzet és a megye más településeinek gyerekeit is befogadják. A nem körzetünkbe tartozó, de nagyon problematikus gyerekeket például a speciális

szakiskolánkba kell beiskoláznunk. Ha ez az intézmény is betelt, akkor a megye különböző pontjaira, lakóhelyüktől távol tudnak csak tanulni a gyerekek, kollégiumba kell menniük, s ez nagy dilemmát jelent a szülő számára: speciális intézménybe adja, ahol esetleg jobban fejlesztik, de el kell engednie a gyerek kezét, vagy beerőltesse egy neki nem megfelelő intézménybe.

Elképzelhetetlen, hogy a Dobbantó osztályba a megye távolabbi pontjáról is bekerüljenek fiatalok?

Egyelőre a megyében még nem tudnak arról, hogy Kecskemétnek van egy újabb kincse, a Dobbantó. Ha ennek a híre elterjed, akkor ezzel a problémával is szembe kell nézni. Az F osztályokba már jócskán szeretnének a körzet-határon kívülről is bekerülni gyerekek.

Van-e elképzelésük arról, hogy melyik városi intézménybe telepítenék a további Dobbantó osztályokat?

Nem lenne jó, ha a Gáspár egyfajta Dobbantó központtá válna. Ezért úgy látom, hogy esetleg még egy osztályt lehetne ott működtetni. A harmadik Dobbantó osztályt a város másik, Humán Szakiskolájába kellene indítani. Ott egészségügyi, közgazdasági és mezőgazdasági szakmák oktatása folyik. Így tehát lenne lehetőség a felzárkóztatást, fejlesztést követően ezekre a területekre is továbbléptetni a tanulókat.

A város vezetői, az oktatási bizottság érzi-e a Dobbantó fontosságát? Támogatja-e a program terjedését, a három osztály közeljövőbeli indítását?

43

Egyrészt a város polgármestere, az illetékes alpolgármester asszony nagyon sokra értékeli a Gáspárosok Dobbantóban végzett munkáját. Valójában könnyű a helyzet, mivel az iskola igazgatója, Leviczky Cirill az oktatási bizottság elnöke, tehát a testület első kézből értesül az eredményekről. Alpolgármester asszony a tanév végén egy nagyon közvetlen hangú levélben köszönte meg az igazgató úrnak és a pedagógus teamnek az első dobbantós tanévben végzett eredményes munkát.

Tisztában vannak-e a döntéshozók azzal a viszonylag összetett, s mindenképp többletköltséget igénylő feltételrendszerrel, ami a Dobbantó program további folytatásához, újabb osztályok indításához szükséges?

Természetesen, tudják, hogy gyógypedagógusra van szükség, alacsony csoportlétszám és kettős óravezetés mellett folyhat a program, s tudják azt is, hogy nélkülözhetetlen feltétel az a tanulási környezet, amelyet a Dobbantó terem jelent. S tudják, hogy milyen jelentősége van a Híd a munka világába címmel készített programnak, mint ahogy az is nyilvánvaló a számukra, hogy ez milyen kapcsolatrendszert, szervezést igényel.

44 A jelenlegi gazdasági helyzetben tudja-e vállalni a város a három Dobbantó osztály költségeinek finanszírozását?

Az FSZK Dobbantó projektje egy évig még egy Gáspáros osztály működését biztosítja. Fontos megjegyezni, hogy az elkészült tananyagok, a 15 Dobbantó iskolában felhalmozódott pedagógiai módszertani tudás jelentős értéket képvisel, amit nem lenne szabad veszni hagyni. Ezt az értéket szeretnénk a városban a projekt lezárulását követően is hasznosítani. A program kibővítése, továbbélése szempontjából fontosnak tartom, hogy itt Kecskeméten, de más településeken, ahol a Dobbantó működik, megmaradjon egy Dobbantó team, egy mag, amely át tudja adni a módszert, a pedagógiai tudást. Mint ahogy azért szükség lenne valahol egy olyan központi szakértői teamre is, amely országosan tartja ezekkel a városi, megyei teamekkel a kapcsolatot, továbbképzéseket szervez, új tudáselemekkel egészíti ki a Dobbantó módszertant. Mindezt azért bocsátottam előre, hogy érzékeltessem, a Dobbantó program fenntartása, terjesztése nem csak pénzügyi kérdés. Miközben persze azon is gondolkodni kell, hogy miként lehet pénzügyileg is fenntartani a programot.

Azért persze a finanszírozás forrásainak előteremtése is fontos!

Végeztem egy számítást arra az esetre, ha a projekt lezárul, és Kecskemét tovább akarja vinni a programot. Ha 12 gyerekekkel számolok, akkor a jelenlegi alaphoz képest

figyelembe véve az kétféle milliós negyvenezer forint, s ha csak kilenc SNI-s tanulóval számolok a 12-ből, akkor hárommillió kétszázötvennégyezer forint évente jön a normatívából. A két tanár átlagbérét veszem alapul, osztályonként az hozzávetőlegesen négy millió forint. Tehát egy millió forint hiányzik a normatív támogatás és a tanári bérigény között. Az eszközök jelenleg adottak, ezeket két-három évente kell pótolni, felújítani. A felzárkóztató osztályokra évente lehet pályázatot benyújtani az OKNT-hez eszközpark bővítésre. Ez tanulónként tavaly átlagban 10 ezer forint körüli összeg volt egy tanévre. A Gáspárban ez évi hozzávetőlegesen 3 millió forint. Ebből eszközöket, anyagköltségeket lehet finanszírozni. Ha a törvénymódosítás lehetővé teszi, hogy a továbbiakban is legyen Dobbantó, akkor a két F osztályra érkező eszközvásárlási keretből lehet pótolni a Dobbantó eszközigényét. Persze, az ideális az lenne, ha az eszközpályázatot kiterjesztenék majd a Dobbantóra.

Ez a számítás, mintha csak egy Dobbantó osztály léteivel számolna. Van elképzelés a három osztály költségeire, még inkább a költségek forrásaira?

Amint utaltam rá, a három Dobbantó osztály iránti igények egyértelműek, terem, a már meglévő tapasztalatok terjesztésével szakképzett pedagógus is lenne. Központi többlet normatíva nélkül osztályonként egymillió forint többletköltségre lenne szükség a szakiskolai normatíva felett. Ha az eszközök finanszírozását sem az

előzőekben felvillantott átcsoportosítással oldjuk meg, akkor másfél milliónyi ez a többletköltség. Egy akkora város, mint Kecskemét költségvetésében ez a háromszor másfél millió forint, ha nem is könnyen, de kigazdálkodható. Ez persze az én véleményem, s nem egy testületi döntés. Abban reménykedem, hogy a város, a döntéshozók, a testület, az oktatási bizottság, ahogy eddig is fontosnak tartotta a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok iskoláztatását, úgy ezután is megtalálja a lehetőséget a finanszírozás megoldására. Kecskemét város lehetőségei talán kicsit jobbak, mint a magyar települések átlagos helyzete. Tehát a város program iránti nyitottsága mellett is szükség lenne országosan végig gondolni a Dobbantó terjedésének törvényi és finanszírozási feltételeinek megteremtését. S persze jó lenne, ha a Dobbantó szemlélet lefelé is terjedne, azaz már az általános iskola a mainál sokkal jobban odafigyelne azokra a tanulási nehézségekkel küzdő tanulókra, akiknek sorsát ma a Dobbantóban és az F osztályokban próbálja megoldani az iskolarendszer.

A Dobbantó sikerre van ítélve

Beszélgetés Enyedi Lászlóval a nyírbátori Éltés Mátyás Speciális Szakiskola igazgató-helyettesével.

Enyedi László eredeti szakképzettségét tekintve kommunikációs mérnök, szakmai tárgyakat tanított a nyírbátori Éltés Mátyás többcélú intézmény Speciális Szakiskolájában, amelynek ma igazgatóhelyettesként a vezetője. A speciális szakiskolai pedagógiai munka megkövetelte, hogy gyógypedagógus szakképzettséget szerezzen, jelenleg a harmadik évfolyamot végzi, tanulásban akadályozottak pedagógiája és értelmileg akadályozottak pedagógiája szakon. A Dobbantó teamben az élet-pálya modulok és a munka világára felkészítő, szakmacsoportokat ismertető modulok tanítása volt a feladata. A tanév végén beszélgettünk a program eredményeiről és a Dobbantó további fejlesztésének lehetőségeiről.

Miben jelentett új pedagógiai módszereket, tartalmakat az Önök iskolája számára a Dobbantó program?

Számos új elemet hordoz a program, mindenek előtt a közvetítendő tananyag modulokba szervezését, amely jelentős szabadságot ad a tanárok számára, mivel a rendkívül gazdag kínálatból maguk tudják összeállítani a tananyagot, messzemenően figyelembe tudják venni az egyes tanulók terhelhetőségét, értelmi, képességbeli

46 adottságait, fejlesztési igényeit. Tehát a moduláris tananyagszervezés jó lehetőségeket biztosít a differenciálás számára. Külön kiemelném azt, hogy a modulok és az azokhoz kapcsolódó tanári és tanulói segédletek nagyon pontosan megtervezetté teszik a tananyagot, de magát a tanítás és ezzel együtt a tanulás folyamatát is.

Mindezekből a jól megszerkesztett segédletekből a kreatív pedagógus nyilván kevesebbet hasznosít, hiszen képes maga is a saját igényei, pedagógiai elképzelései alapján ilyeneket létrehozni, de a még pályája kezdetén álló, segítségükkel a szakmai támogatásra szoruló tanár is jól fel tudja dolgozni a tananyagot, meg tudja valósítani a tanulók fejlesztését.

Mennyiben kíván másfajta óravezetést a Dobbantó program, illetve a modulárisan felépített tananyag?

A program egyik fontos új eleme volt a két pedagógussal zajló tanítási óra, ami eleve másfajta tanári munkát, óravezetést igényel, de a modulok tartalma, a sokféle tevékenységre alapozódó, a tanulók folytonos aktivitását igénylő tanítás-tanulás is új elemeket vitt be az órákra. Az általam tanított életpálya modulokat az iskolánkban dolgozó pszichológussal együtt tanítottuk, csakúgy, mint a pályaaorientációt szolgáló szakmaismertető modulok anyagait. A többi modul esetében is kettős óravezetéssel zajlottak az órák, bár ezek esetében egy pedagógus

kolléga és egy gyógypedagógiai asszisztens volt jelen. Az asszisztens a feladatokhoz szükséges segédletek, munkalapok előkészítésével foglalkozott. Az egyénre szabott tananyag, az egyéni foglalkozás, fejlesztés számunkra nem volt teljesen új elem, hiszen a speciális szakiskolában ez régi gyakorlat. Még a mentor tanárválasztás sem volt igazán meglepő, bár a segítő pár értelmezése némi nehézséget okozott. A tanulók némileg felülírták a program tervezőinek eredeti elképzelését, mivel ők nagyon jól ki tudták közülünk választani, hogy egy-egy problémájuk megbeszélésére ki a legalkalmasabb pedagógus. Velem az életük hogyan tovább-ját szerették megbeszélni, a másik kollégával a személyes problémáikat, volt, akivel a tanulási nehézségeikről beszélgettek szívesen. Meg kell jegyeznem, hogy nagyon eltérőek voltak ezeken a páros beszélgetések, mivel a 14 fiatal életkorilag is különbözött, ráadásul menet közben cserélődtek is, mivel voltak 20 év felettiek is köztük, s volt több 15-16 éves.

Melyek a Dobbantós fiatalok legjellegzetesebb problémái?

A programba bekerülő gyerekek egy-egy iskolán belül, még inkább országos viszonylatban nagyon sokfélék. A problémáik persze sok tekintetben közösek, de területenként, életkoronként nagyon mások lehetnek. Hozzánk több fiatal került az idősebb húsz év feletti korosztályból, jelentős volt a roma származásúak aránya. Ez mind más és más problémákat vetett fel. Az idősebbek számára nem

a szakmaválasztás, a tanulás a fő probléma, hanem a pénzkereseti lehetőségek keresése, a családalapítás. Akadtak, akik az úgynevezett kék könyvvel akartak valamilyen munkát, kereső foglalkozást találni, a roma lányok esetében nem ritka a terhesség, a férjhez menetel. Volt olyan fiatal, aki büntetés-végrehajtási intézetből került hozzánk. Persze jelentős azok aránya, akik valamilyen hagyományos szakképzési utat, iskolát keresnek.

Mennyire hatott a Dobbantó program pedagógiája az iskola egészére, mennyire érdekelte a teamen kívüli pedagógusokat a tananyag, a Dobbantó filozófia, a konkrét módszerek?

Komoly érdeklődés mutatkozott a kollégák részéről. Ennek több oka is volt. Egyrészt a speciális szakiskolai jellegből következett, hogy sokan érzékenyek a Dobbantó befogadó, elfogadó, toleráns, nyitott szemlélete iránt, másrészt átlag feletti tanulási környezet jött létre a Dobbantó osztályban. Számos új tartalom jelent meg. Végül úgy tűnik, hogy a programba került halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek jelenléte ellenére, a mi iskolánkban kitüntetésnek számít a Dobbantó osztályban tanítani. Az érdeklődés és a vonzódás azzal is magyarázható, hogy noha az iskolánkban a Dobbantó mellett több TÁMOP program is fut, a Dobbantó pedagógiai szemlélete, filozófiája áll a tanárainkhoz a legközelebb. S minden különösebb hízelgés nélkül mondom, hogy az általam megismertek

közül ez a program tűnik a legjobban előkészítettnek. Amint utaltam rá, számos eleme részletekben, különböző formában fellelhető az eddigi gyakorlatunkban is. Az egyénítés, a munkavállalási modulokon keresztül megvalósuló pályaorientáció, a differenciált, egyénre szabott tananyag eddig is jelen volt az iskolában, a Dobbantó szisztematikusabbá, összefogottabbá, hangsúlyosabbá tette ezeket.

Milyen problémákat érzékel a programban?

Megoldatlannak érzem a programot sikeresen teljesítő tanulók továbblépését. Ha egy normál intellektusú fiatal felzárkózik, pótolja egy sor hiányosságát nem egészen világos, hogy hova léphet tovább. Természetesen tovább mehet egy másik, normál intellektusú tanulók számára adott intézménybe. Ez azonban magában hordozza annak a veszélyét, hogy ott rövidesen ugyanazokkal a problémákkal találja szemben magát, amelyek a korábbi iskolai kudarcainak, személyiségfejlődési problémáinak kialakulásában a legfőbb szerepet játszották. A tanulók további fejlődését sokkal jobban biztosíthatnánk, ha a mi iskolánkban maradhatnának.

Mi akadályozza ezt?

A speciális szakképző iskolába elvben normál intellektusú tanulót nem vehetünk fel, így szükség lenne arra, hogy a fenntartónk engedélyezze, hogy ezek az ép

48 intellektusú, de sokféle személyiségfejlődési problémával, szociokulturális hátránnyal küzdő tanulók is a mi iskolánkba járhassanak. Tudni kell, hogy a Dobbantó osztályba járó tanulóink 60 százaléka roma, ha tehát egy-egy ilyen osztályba 5-6 roma tanulót képeznénk, az már külső szemmel egyfajta szegregációs iskolának tűnne.

Felmerül a kérdés, hogy a megye vagy a régió többi szakképző intézménye miért jelentene a további tanulás során veszélyt a Dobbantó keretei között fejlesztett tanulók számára?

A szakképző intézményekben általában 30-as osztálylétszámok vannak, ahol az egyéni fejlesztés lehetőségei lényegesen korlátozottabbak. A Dobbantóból kibocsátott tanulóknak pedig hosszú távon erre lenne szükségük ahhoz, hogy képesek legyenek a szakiskolát elvégezni. Ennek a legtöbb szakképző intézményben a Dobbantó pedagógiai működésének nincsenek meg igazán a feltételei. Jó lenne persze, ha ezekben az intézményekben is terjedne a Dobbantó filozófia. A problémát az oldaná meg, ha megyénként lenne legalább három olyan szakképző intézmény, amelyben működik Dobbantó osztály. Szabolcs megyében a sokféle sajátos szociális és oktatási probléma miatt indokolt lenne egy ilyen méretű Dobbantó expanzió, mert csak így lenne javítható a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok szakképzési és munkaerőpiaci helyzete. Egy ilyen megyei hálózat hatékonyan tudná

segíteni, hogy a ma bizony elvesző fiatalok eredményesen elvégezzenek valamilyen szakképző intézményt, s esélyt kaphassanak arra, hogy munkájuk legyen.

Mennyire kellett erőfeszítéseket tenniük a tanulóborzás érdekében?

Ezen a téren szerencsésnek mondhatja magát az intézményünk. Mivel a Megyei Felvételi Tájékoztatóba bekerült a Dobbantó osztályunk is, s a tanulók felkutatásában, hozánk irányításában ők váltak a legfőbb szövetségesünké. Jelenleg ők képezik a mi propagandánk igazi célközönségét. Lassan kezd bevezetődni a köztudatba, hogy létezik a Dobbantó, s ha egy-egy nyolcadikos gyerekkel súlyosabb tanulási problémák vannak, az osztályfőnökök megkeresnek bennünket. Azért is szükség lenne Szabolcsban legalább három Dobbantó osztályra, mert a tanulók döntő többségét a szülők nem szívesen engedik kollégiumba. Tehát jó területi elosztásban kellene ezeket az osztályokat létrehozni, hogy közlekedéssel naponta elérhetőek legyenek.

Önöknél nem lehetne több Dobbantó osztályt indítani?

Több szempontból is jobb lenne, ha hálózatosodna a Dobbantó. Egyrészt nem lenne jó, ha egy-egy intézmény válna a tanulási, beilleszkedési problémákkal küzdők gyűjtőhelyévé, mivel, amint utaltam rá, ez szegregálódást eredményezne. Másrészt az lenne igazán jó,

ha a Dobbantó szemlélet több intézményben meghonosodna, s áthatná az intézmény egészének tevékenységét. Nálunk az iskolában a 2010-től induló tanévben, a tanulásban akadályozott 9. osztályokban az eddigi hagyományos pályaorientációs foglalkozásokat felváltjuk a Dobbantó életpálya és munkavállalási moduljaival, mert megtetszett a tanárainknak. A többi osztályok is elkezdtek használni különböző foglalkozásokra a Dobbantó termet. S ami a legérdekesebb: a hatodikosok időről időre bekéredzkedtek a Dobbantó tanterembe, hogy ott legyen az informatika órájuk, mivel ott jobb a számítógéppark. Ilyenkor előfordult, hogy a jobb képességű Dobbantós fiatalok tanították a hatodikosokat. Nem kell különösebben ecsetelni, hogy ennek milyen pedagógia, személyiségfejlesztési haszna van.

A tanév befejeztével mi lesz a Dobbantós tanulók útja szeptembertől?

Három tanuló a munka világa felé ment: ketten azonnal beléptek egy-egy céghez dolgozni, egy fiatal pedig a Munkaügyi Központ által szervezett tanfolyamon takarító képzettséget szerezve helyezkedik majd el. Egy Dobbantós fiatalot veszítettünk el év közben. Egy fiú elszöktette, a lány eredetileg a gyermekvédelmi rendszer lakásotthonában élt, onnan többször elszökött már. Sajnáljuk, de a rengeteg egyéni beszélgetés és odafigyelésünk, törődésünk ellenére sem tudtunk a rendszerben tartani, bár azt is tudomásul

kell venni, hogy nem csak a Dobbantó szellemisége hat a diákjainkra, hanem sok minden egyéb is. Egy diákunk szakközépiskolában, a család vigyázó, óvó keretei között élve magántanulóként folytatja tanulmányait. Hét tanuló szakképző intézményben tanul tovább szeptembertől. Hatan a megye különböző intézményeiben, egy diák pedig nálunk, az Éltésben folytatja tovább szeptembertől. Ketten ugyancsak nálunk maradnak, s megismétlik a Dobbantó osztályt, mivel ők év közben, szinte a tanév végén kerültek hozzánk. Elégedettek lehetünk az eredménnyel, hiszen egy tanulót leszámítva, minden diákunk valamerre elindul. Ezek az eredmények azt mutatják, hogy a Dobbantó sikerre van ítélve. Ezért lenne fontos, hogy bővüljenek a Dobbantós tanulás lehetőségei, hálózatosodjon a program, s hasson át minél több intézményt a befogadó, segítő, személyiségközpontú Dobbantó filozófia.

Majd nem mondják, hogy az iskola szégyene vagyok

MIT VÁR L. ÉS ÉDESANYJA A DOBBANTÓTÓL?

L. jócskán elmúlt 15 éves, idén decemberben tölti be 16. évét. A most lezárult tanévben a hetedik évfolyamot próbálta immár másodszor elvégezni, de négy tárgyból megbukott. Évek óta az iskola réme. Testes, mondhatni kissé pufók fiú, az a típus, akit testi, főként hormonális értelemben még nem érintett meg a serdülés. Évek óta ideje nagy részét a lakótelep parkjaiban és a lábas házak aljában tölti, egy-egy köré szerveződő bandában. Az utóbbi időben L. egyre kevesebbet látható az utcán, mivel rákattant a hálóra, vagy inkább a számítógépre, idejét számítógépes játékokkal tölti. Az alig ötven négyzetméteres lakótelepi lakás egyik félszobája L. éppen aktuális „bandájának” otthonává vált. A mindössze hét négyzetméteres kis gyerekszobácskába, amelyben éppen tíz évvel fiatalabb kishúgával él, nemritkán öt-hat cim-bora zsúfolódik össze a monitor képernyője előtt, amelyen a Star Wars csatáit vívják, vagy az amerikai helikopter háborúk szimulációjának rakétaival lövik az afgán tálibok állásait. (Keveset vagy semmit nem tudva Afganisztánról.)

L. meglehetősen zavaros családban nőtt fel. Édesanyja M. Katalin 17 évesen szülte, édesapja épp 18 éves volt,

amikor a kisfiú megszületett. A kamaszszülők néhány hónapig éltek együtt Katalin anyagi gondokkal küzdő meglehetősen idős, egyedül élő, elvált édesapjával. L. édesapja, hamar lelépett, hogy folytassa autószerelő tanulmányait. Az édesanya nagy nehézségek árán, esti tagozaton befejezte félbehagyott gimnáziumi tanulmányait. Az akkor szaporodó üzletközpontok egyikében néhány hónapra talált ugyan munkahelyet, de tartósan sehol sem tudott megkapaszkodni. Próbált kapcsolatokat is keresni, néhány sikertelen próbálkozás után végre társat talált. A vidéki, egyik üzletközpont őrző-védő szolgálatánál dolgozó fiatalember vállalta L.-t, megpróbált apaként viselkedni vele szemben, sajnos nem sok sikerrel. Kapcsolatuk akkor mérgesedett el igazán, amikor Katalin megszülte második gyermekét, L. féltestvérét.

Az ötven négyzetméteres, egy plusz két félszobás lakótelepi lakás a hetven felé közeledő nagypapának, s a két gyerekkel élő fiatal családnak igencsak szűkké vált. Mindennapossá lettek a családi veszekedések részben Katalin és édesapja, részben Katalin és párja között, de ennél is feszültebbé vált L. és édesanyja kapcsolata. L. anyja csak ingerülten és üvöltve tudott fiával beszélni. L. már 10 éves korában gyakran csavargott, elhanyagolta a tanulást, minden évben egy-két tárgyból megbukott, mind az ötödik, mind a hatodik évfolyamot meg kellett ismételnie. Időközben nevelőapja és közte is nagyon megromlott

a viszony, miután a fiatal férfi gyakran a szemére vetette, hogy nem dolgozó anyja helyett valójában ő tartja el, ehhez képest semmit nem tanul. A családi viszályok mindenki idegeit felőrölték, de talán legjobban Katalin ment tönkre idegileg. Több családi veszekedés végződött verekedéssel, ami után a fiatal nő több ízben pszichiátriai osztályra került.

L. egyre gyakrabban kereste meg időközben érett emberré vált apját, s apai nagyapját, ahol hosszabb rövidebb időt töltött. Az általuk működtetett autószerelő műhelyben szívesen dolgozott, ismerkedett szerszámokkal. Felmerült benne, hogy esetleg apjához költözik, de az új családja, időközben megszületett gyermekei mellé apja nem tudta, s nem is nagyon akarta vállalni fiatalkori botlásából származó gyermekét.

L. a 2009/2010-es tanévben több iskolai botrány résztvevője volt, többek között súlyosan bántalmazta egy diáktársát, iskolai zsarolásokban is részt vett, sőt lopással is megvádoltak – utólag kiderült, alaptalanul. Az ő és családja ügyével foglalkozott a Családsegítő Szolgálat, járt a Nevelési Tanácsadó pszichológusához is. Az iskola egy délutáni Tanodában szerzett számára korrepetálási lehetőséget. Minden segítő próbálkozás eredménytelen maradt. A családi viszályok hol gyengébben, hol erőteljesebben fel-fellángolnak. Így érkezett el a tanév

52 vége, amikor is L. magyarból, matematikából, fizikából és angolból megbukott. De még két-három tárgyból sem volt képes teljesíteni a követelményeket.

L. iskolájának igazgatója minden áron meg szeretett volna szabadulni az időnként agresszív, tanulásában akadályozott, lassan 16 éves fiútól, ezért a Nevelési Tanácsadó pszichológusának javaslatára az egyik budapesti szakközépiskola Dobbantó osztályát javasolta továbblépési lehetőségként. Így kerül L. 2010 szeptemberétől a Dobbantó programba.

Az alábbiakban két interjúrészlettel érzékeltetjük mit vár Katalin, az édesanya és mit vár L. a Dobbantó osztálytól.

M. Katalin: Amikor a fiam igazgatója felkínálta a Dobbantó iskolát, sírógörcsöt kaptam. Részben azért, mert bekövetkezett, amitől régóta tartottam, éreztem, hogy L-t egy szép napon minden iskolából kiteszik. Részben azért, mert érzem, hogy mi, én, a férjem, az apám, L. édesapja, közösen elrontottunk mindent vele. A mostani házasságom a lakáskörülményeink megoldatlansága, részben pedig L. és a férjem viszonya miatt került válságba. Most hol együtt élünk, hol elmegy a párom, mert nem bírja az itthoni feszült helyzetet. Miközben szeretjük egymást, és nagyon szeretjük a közös gyerekünket, a kislányunkat E-t.

Az igazgató úr azt mondta, menjek el, nézzem meg az iskolát, ami egy jó középiskola. Beszéljek a Dobbantó ot-tani vezetőjével, hallgassam meg a lehetőségeket, hogy mire tudják megtanítani a gyerekeimet.

Milyen benyomásokat szerzett az iskolában? Mennyire tetszett a program?

Mielőtt elmentem beleolvastam az iskola honlap-jába a neten. A képek, a gyerekek szövegei valami reményt keltettek, de az elkeserített, hogy ez az egy év valójában semmire nem ad papírt. A Dobbantós tanárnő nagyon kedvesen fogadott bennünket, elmondta, hogy a programot épp az ilyen nehezen érő, rosszul tanuló gyerekek problémáinak megoldására találták ki. Ő vetette fel, hogy L. a régi iskolájába visszamehet magántanulóként levizsgázni a hetedik osztályból és talán a nyolcadikból. Akkor kezdett bennem valami nyugalom előjönni, addig remegtem az idegességtől, meg a szégyentől. L.-t a házukban, ahol lakunk, meg a környéken is sokan *bukott számar*nak hívják. A családi viták során a párom is oda-oda vágja neki ezt. A tanárnő elmondta, hogy ha rendesen viselkedik, nem lesz vele magatartási probléma, nem hiányzik, nem szól be szemtelenül, akkor minden esélye megvan, hogy befejezze a nyolcadikat a saját iskolájában. Ami a legjobban megnyugtató, hogy a tanárnő garantálta, hogy itt nem fogják megbuktatni, mert ebben az iskolában nem cél, hogy megszabaduljanak egy-egy gyerektől, s esetleg

még az is szóba jöhet, hogy szakiskolába, azt elvégezve szakközépiskolába menjen.

Lát-e reális esélyt arra, hogy a fia befejezze az általános iskolát?

Reménykedem, most minden ő rajta múlik. A tanárnő mesélt olyan gyerekekről, akiknek több idő kell ahhoz, hogy megérjenek a tanulásra, az iskolára. Itt azt remélem, hogy türelmesebbek lesznek vele, nem fogják a többiek csúfolni azzal, hogy minden osztályban megbukott. Őszintén megmondom, nem tartom jónak, hogy a régi iskolájában akarják levizsgáztatni, mert ott már ő egy buta, rossz, agresszív gyerekként van elkönyvelve. A tanácsadóban említették, hogy esetleg segítenek egy másik iskolát keresni. Én ezt szeretném. Ott talán képes lenne tanulni, tiszta lappal indulni.

Mit vár a Dobbantó osztálytól?

Elsősorban azt, hogy legalább egy évig nem a bukásról, a teleírt üzenőről és az osztályfőnök gúnyos hangú telefonjairól szól az életem. A férjem talán szintén nem azt fogja a szememre vetni, hogy szültem egy hülye gyereket. A Dobbantós tanárok talán nem az okot keresik, hogy kitegyék L-t, hanem segítenek neki, hogy megtanulja a fegyelmet, azt, hogy figyeljen, megírja a leckéjét. Bár állítólag ott nem is lesz lecke. Talán nem lesz olyan nehéz a matek, a magyar, de azért tanul angolt is. Félek, mert

nagy hiányai vannak. Minden veszekedésünk ellenére sem volt hajlandó tanulni. Talán ebben segítenek neki változni. Nem is merek arra gondolni, hogy itt is kibukik, és kiteszik. Nagyon jó, hogy az iskola egy szakközépiskola, mert ha a munkahelyemen a kollégák, vagy itt a házban a lakók érdeklődnek, hova jár, nem kell hazudnom, csak az iskola nevét mondom, s esetleg azt, ez egy szakközépiskola. Elég, ha én tudom, mennyire nem igaz ez...

Részlet az L.-el való beszélgetésből:

Mit tudsz már a Dobbantóról?

Tudom, hogy hol a sulis, van honlapja, néztem a térképet is. Biciklivel 20 perc alatt oda tudok érné, nem kell anyunak buszbérletet venni, esetleg csak télen.

Mit tudsz még?

Járnak idősebbek is, nem én leszek a legöregebb, meg lesz más is, akit meghúztak matekból, vagy másból. Sok számítógép van, meg játék. Vannak néha kirándulások, mondta a tanárnő.

A tanulásról hallottál valamit?

Az iskolában a tanárnő mutatott olyan kapcsos irattartókat, abban ilyen képes szövegeket, mert nem lesz könyv, táská sem kell, azért lehet bringával menni. Azt is mondták, hogy műhelyekbe lehet majd menni dolgozni.

54 Édesanyád említette, hogy szeretné, hogy levizsgázz a hetedikből és esetleg a nyolcadikból. Te hogy látod, erre van esélyed?

Még nem tudom, az osztályfőnököm...a volt suliban említette ezt, de azt javasolta, hogy ne ide járjak, hanem menjek vizsgázni máshova, mert itt eleve megbuktatnak, akár hogy is tudok.

Miért gondolod ezt az eddigi iskoládról?

Mert ott tudják, hogy volt néhány eset, amikor én vittem el a balhét, nekem ugyanis mindegy volt, mert megmondták a tanárok, hogy megbuktatnak, s így érik el, hogy elmenjek máshova.

Te milyen iskolában éreznéd igazán jól magad, hol tudnál eredményesen tanulni?

(hosszú csend!) Egy olyan suliban, ahol autószerelést, autózással kapcsolatos szakmát lehetne tanulni, meg ahol nem kell mindent tudni, amit elsőtől nyolcadikig tanítanak. Nincs könyv, számítógépről lehet tanulni, ami éppen érdekel...A könyveimet a suliban sokszor elő sem vettem, inkább az interneten olvastam dolgokat arról, például bioszból meg a fizikából. A pszichológus a Tanácsadóban azt mondta, hogy a Dobbantóban azért nincs könyv, mert sok ilyen internetes feladat van. S ha jól megoldjuk, akkor utána lehet játszani a gépen. Meg nem kell felelni, dogát írni... ilyenek lesznek.

Nem tartasz kicsit ettől az iskolától is?

Egy kicsit félek...nem is ettől a sulitól, mert az olyan lesz talán, hogy nem olyan nehéz, hanem attól félek, hogy e mellett a hetedikbe is kell járni, de legalább is tanulni, vagy esetleg délután ott majd korrepetálnak, amit nagyon nem szeretek. Én, ha nem muszájna, nem járnék, csak a Dobbantóba, de anyám itthon folyton ezt mondja, hogy nem lesz belőlem autószerelő, csak ha lerakom a nyolcadikat.

És te, hogy gondolod?

Szerintem apám és nagyapám műhelyében én jól tudnék dolgozni. Legszívesebben oda mennék, pénzem is lenne, s nem kellene olyan dolgokat tanulni, ami nem érdekel.

Édesapád egyetért ebben veled?

Nem egészen, mert neki érettségije és autószerelő meg autóvillamossági szakmája is van. Nagyapa is autószerelő, dolgozott külföldön kamionszervizben is. Ő technikumba vagy ilyen magasabb iskolába is járt.

Ha a Dobbantóban majd érdekes, de azért sok odafigyelést igénylő feladatokat kell majd megoldanod, akkor miként éled majd meg ezt?

Hát majd meglátom, remélem jó lesz a társaság, nem lesz unalmas óra, nem kapok mindig intőt, egy csomó fát. Tudom, hogy kellene tanulni, meg itthon is, de nem nagyon

van akaratom ehhez. A pszichológusnő azt mondta: ő is, 55 és a sulibeli tanárok segítenek ebben. Egyedül próbáltam, de nem igazán jött össze a tanulás. Az jó lesz, hogy nincs könyv, felelés, illetve ha van is, nem hülyéznek le, meg nem mondják, hogy az iskola szégyene vagyok.

A Dobbantó a Civil Rádióban

2010 július 2-án 13 és 14 óra között a Civil Rádió Bognár Máriával, a Dobbantó Projektroda vezetőjével, Gazsóné Radnóti Évával, az Esély Kövessi Erzsébet Szakképző Iskola mentálhigiéniai csoportjának vezetőjével és Szabó Anitával, az iskola végzett Dobbantós diákjával sugárzott beszélgetést. A második beszélgetésre 2010. augusztus 27-én 13 és 14 óra között került sor. Ebben a műsorban is Bognár Mária és Gazsóné Radnóti Éva vett részt, mellettük Balázs Tibor képviselte a Dobbantó végzett diákjait. Mindkét beszélgetés a program keretében folyó munkát mutatta be a projekt vezetőjének, egy sokféle tevékenységet végző, alapvetően mentálhigiénés szakember és egy-egy diák nézőpontjából.

A két beszélgetés letölthető a Dobbantó honlapjáról.

A **Mentor Magazin** 2010 május-júniusi számában írás jelent meg a Dobbantó programról *Leszakadó fiatalok második esélye – az FSZK felkészít az iskolarendszerbe történő visszatérésre vagy a munkaerő-piaci elhelyezkedésre* címmel.

A **PR Herald** című internetes portálon írás jelent meg a Dobbantó programról. A cikk címe: *A leszakadó fiatalok védelme – A második esély.*

(Mindkét írás szinten letölthető a Dobbantó honlapról.)

Gratulálunk

Dr. Köpf Lászlóné, az Öveges József Gyakorló Középiskola és Szakiskola igazgatója a Nemzeti Ünnap alkalmából (márc. 15.) a Szociális és Munkaügyi minisztertől **Munka-ügyért Díjat** kapott.

Hublik Ildikó a Than Károly Öko Gimnázium, Szakközépiskola és Szakiskola igazgatóhelyettese a pedagógusnap alkalmából a Nemzeti Erőforrás Minisztériuma miniszterétől esélyt teremtő pedagógiai munkájáért **Teleki Blanka Díjat** kapott.

Fogyatékos Személyek
Esélyegyenlőségéért
Közalapítvány

Dobbantó

1139 Budapest,
Pap Károly utca 4-6.
Telefon: (06-1) 450-3236

dobbanto@fszk.hu
www.fszk.hu/dobbanto